مولانا نجم الدین آخند زاده

د « النجم » په هنداره کښې

د « النجم » مؤسس دکتور سعید افغانی

دیانت الهامیه سیمه عادل بیت نعمان سویدن

لیکنه او ټولوونه

امین الدین « سعیدی – سعید افغانی »

۱۳۹۶

www.masjed.se

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

مولانا نجم الدين آخند زاده

د « النجم » په هنداره کښې

ليکنه اوټولونه:

امين الدين « سعيدي - سعيد افغاني »

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ځانګړتیاوې:

مولانا نجم الدین آخند زاده

د « النجم » په هنداره کښې

لیکنه اوډولونه : **امین الدین « سعیدي – سعید افغاني »**

تایپ او دیزاین: عزیز« سعیدی»

لومړی چاپ: ۱۳۸۷ هـ . ش (آلمان)
دافغان استراتیژیکو څېړنو مرکز او دحق دلارې کلتوري ټولنې له خوا

دوهم چاپ: قاهره

خپرونکی: د مصر په عربي جمهوریت کې
د افغانستان د اسلامي جمهوریت سفارت، فرهنګي څانګه

نیټه: (د وري ۳۰) د 1396 لېږدیز لمریز کال
د 1438 ق د ذوالحجة30 د (2017 د سپټمبر21)

نشراتي لړی: یو سل او دیارلسم (113) کتاب

amb.afghanistan@yahoo.com
saidafghani@hotmail.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیشگفتار

رساله‌ء *« مولانا نجم الدین آخند زاده د "النجم" په هنداره کښې »*، ده سال قبل توسط برادر گرامی الحاج دکتور امین الدین سعیدی فرزند رشید مؤسس و بنیانگذار هفته نامه‌ء «النجم » به مناسبت پنجاهمین سالگرد تأسیس آن هفته نامه، در یک فضای دور از میهن یعنی در جمهوری فدرال آلمان، از طرف "د افغان اســتراتیژیکو څیړنیز مرکز او دحق دلارې دکلتوري ټولنې" اقبال چاپ یافت و مورد استقبال گرم خوانندگانی که به مسایل فکری، ادبی وروزنامه‌نگاری علاقه دارند، قرار گرفت و دانشمندانی نظیر پروفیسور عبد الله بختانی خدمتگار و استاد حبیب الله رفیع نیز بر آن مقدمه نگاشتند.

اینک شصتمین سالگرد تأسیس آن هفته نامه فرا می‌رسد و آقای امین الدین سعيدي فرزند رشید مولانا دکتور سعید افغانی مناسب انگاشتند تا این رساله بار دیگر؛ اما در قاهره یا سرزمینی نشر شود که پدر دانشمندش نیم قرن قبل از همان " نجم المدارس" به قاهره آمد و سرانجام به مثابه‌ء نخستین افغان، حایز به اخذ درجه‌ء داکتری در فلسفه‌ء اسلامی، از دانشگاه مشهور جهان اسلام یعنی "ازهر شریف" گردید.

بخش فرهنگی سفارت افغانستان در قاهره افتخار دارد این رساله را که با نام یکتن از پیشگامان جهاد، مبارزه، دانش و عرفان سرزمین سرمدی ما افغانستان؛ یعنی مولانا نجم الدین آخند زاده پیوند دارد و همچنان یاد یکی از دانشمندان مشهور افغانستان دکتور سعید افغانی را نیز زنده می‌کند، به خوانندگان عزیز پیشکش می‌نماید، آرزومند است این رساله، مورد استفاده و استفاضه خوانندگان ارجمند قرار گیرد.

ومن الله التوفيق
فضل الرحمن فاضل
سفیر افغانستان در کشور عربی مصر - قاهره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

مصلح او مجاهد ملا نجم الدين اخند زاده

لـیکـنـه او ټـولـونه:
امـیـن الـدیـن « سـعـیـدي- سعیدافغاني »
دافغان اســتراتیژیکو څـیړنو مرکز
اودحق دلارې کلتوري ټولنې مسؤل مدیر– جرمني

ســریــزه

د حق دلارې کلتوري ټولنه اود افغانستان استراتیژیکو څیړنو مرکز، در فرهنګي هلو ځلو په لړ کې یو هم د هېوادمذهبي، تصوفي او ستر مجاهد شیخ ملا نجم الدین «آخند زاده صاحب» لنډ ژوند لیک دې چې د « مصلح او مجاهد ملانجم الدین اخند زاده » ترعنوان لاندې ګرانو ، درنو وطنوالو او د « هډې صاحب » مینه والو ته یې وړاندې کوم .

د النجم جریده، هغه قلمي جریده ده چې پنځوس کاله (نیمه پیړۍ) مخکې زما د مرحوم پلار مولانا دوکتور محمد سعید « سعید افغاني » له خوا چې د « نجم المدارس » مدرس او بیا مدیر وه ، تأسیس او خپره شوه او په دریمه ګڼه کې داسې ولیکل:
« مونږ غواړو چه د نجم الدین آخندزاده صاحب په حقله څه ولیکو. که چاته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزاګانو او دده د مأذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وي، هیله کوو چه په دغه لیار کښې مونږ سره معاونت وکړي .» او روسته بیا د آخندزاده صاحب په هکله مفصل معلومات خپاره شول.
دا جریدې چې یواځنې اصل یې زمونږ په اختیار کې دی، او د را ټولولو، تهیه ، ترتیب او نشر کارونه یې زما په غاړه اچول شوي وه. ما په پوره دقت او امانت دارۍ دادی دا دنده بشپړه او تکمیله کړه، او په ډېرې مینې یې ستاسو مبارک حضور ته ډالۍ کوم.
د یادونې وړ ده چې په دې برخه کې؛ د وطن نامتو لیکوال او ملي شخصیت محترم پروفیسور عبد الله بختاني خدمتګار او همداسې د محترم استاد څیړندوی حبیب الله «رفیع » او محترم استاد فضل الرحمن « فاضل » د عالمانه لارښونو نه د زړه له کومې مننه کوم، او الله تعالی دې په خپل فضل او مرحمت؛ هغو ته اجر ورکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همداسې د يادونې وړګنم چې زه دا مجموعه د خپل مرحوم پلار مولانا دوکتور محمد سعيد « سعيد افغاني » چې د اسلام مبارک دين او د سولې، ښه تفاهم او دخير او سلم لپاره يې تر آخرنۍ سلګۍ پورې مجاهدت وکړ ، اهداء کوم او د حق تعالی نه ورته د دايمي سعادت هيله کوم.

امين يا رب العالمين
امين الدين « سعيدي ـ سعيد افغاني »
د حق دلارې د کلتوري مرکز څخه
د دسمبر مياشت، د ۲۰۰۹ م – کال، جرمني – برول

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپروفیسور عبد الله بختاني خدمتګار سریزه

ګران وراره ښاغلي امین الدین « سعیدي »

د حق د لارې امین او په دنیا او آخرت کښې سعید و اوسې.

ډېر خوشحاله یم چه خپل فکر په کار آچوې، قلم چلوې، وخت په وخت خپرونې کوې، له وخت نه ګټه اوچتوې او فعال یې.

ستا زیاترې خپرونې لنډې ګنډې دي. حجم یې ورکوټی او معنا یې لویه وي. او خیرُالکلامِ ما قَل و دَلّ .

ستا د دغه ډول کارونو، درې سوغاتونه راورسـېدل، په مینه مننه!

د « النجم جریده » په دې کښې ډېر اهمیت لري، چه یو تاریخي فرهنګي خطي سند دې د چاپ له لیارې تاریخ ته سپارلی دی.

د مدرسې د خطي جریدې د اوو ګڼو محتویات دې هم عیناً او هم په ټایپي توګه چاپ کړي دي . لوی کار دی او ډېر ارزښت لري.

ماچه وکتل، پنځوس کاله (نیمه پیړۍ) د مخه زمانه راته داعي شوه. ستا د اروابناد پلار مولوي محمد سعید « سعید افغاني » نوراني څیره مې مخې ته و دربېدله . هغه د نجم المدارس مُدّرِس او سر مدرس وو. زه د « ننګرهار » د ادبي، ثقافتي میاشتـنۍ مجلې مسؤول مدیر وم.

کله به مو په هډه او کله به مو په جلال آباد کښې ناسته پاسته وه. د مدرسې او مطبوعاتو تر مېنځ مو روابط ټینګ کړي وو. متقابله همکاري، راشه درشه ، مشورې او مشاورې وې.

د « النجم » د جریدې تأسیس   د همدې همفکریو یوه نتیجه وه، هغه خبرې را   په زړه شوې چه ما ستا مرحوم پلار مـولوي صاحب ته وویل: د جریدې لپاره « النجم » مناسب نوم دی. دا به بیشکه د مدرسې د شاګردانو لپاره تربیتي او تشویقي پانګه وي.

خو دې سره له تا څخه دا توقع هم په ځای ده چه (د دین ستوری) مولانا نجم الدین پکښې ښه وځلوې او دې کار ته د مدرسې استادان او شاګردان وهڅوې . همداسې وشوو.

د جریدې دلومړۍ ګڼې په سر مقاله کښې لولو : « . . . د ننګرهارپه ورځپاڼه کښې د مدرسې د منسوبینو تبلیغي خدمت هغه دی چه لیدل کیږي . . . اوس د النجم اخبار، سره د ټولو مشکلاتو ، مېنځ ته راغله . . . »

په درېیمه ګڼه کښې بیا ((هیله)) څرګنده شوې ده: ((مونږ غواړو چه د نجم الدین آخندزاده صاحب په حقله څه ولیکو. که چاته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزاګانو او دده د مأذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وي، هیله کوو چه په دغه لیار کښې مونږ سره معاونت وکړي .))

د څلورمې ګڼې سر مقاله، بیا د نجم المدارس او النجم د مدیر په قلم د ((مصلح او مجاهد)) تر عنوان لاندی داسې پیلیږي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

((دغه عنوان لاندې غواړم چه د ملا نجم الدين آخند زاده صاحب سوانح ، چه په خپل وخت کښې زيات مصلح او د انګليسانو د استعمار په مقابل کې جنګيدلی دی، بيان کړم.))

دغسې بيا د النجم په نورو ګڼو کښې، د مدرسې د استاذانو او شاګردانو په قلم ، د آخونزاده صاحب د ژوندانه په ځانله ځانله اړخونو رڼا اچول شوې ده. يعنی د څيړنې کار د هغې پر ليکوالو ويشل شوی دی. چه د تکرار مخنيوی وشي او ضروري ټکي پاته نه شي . د کار دا ويش او ميتود زما او د مولوي صاحب په مشاوره شوی دی.

هغه ورځ هم را ياده شوه چه په ۱۳۳۹ هـ ش کال مولوي احمد ګل صاحب د مدرسې مشروو. د ذکر شوې لړۍ مضامين او د ننګرهار د يو شمير نورو پوهانو ليکوالو مقالې. په نوموړي مدرسه کښې د يو څيړنيز کنفرانس په ترځ کښې واورول شوې او يوه خوندوره مشاعره هم وشوه.

په دغه مهال زه د ننګرهار د ورځپاڼې مسئول مدير وم. د کنفرانس د جوړېدو ، چلېدو، کاميابيدو، تنظيم او د مضامينو او اشعارو په ايډيت او تنقيح کښې ، د مدرسې د اداري ملګری او مرستندوی وم. هغه ټول مطالب مې د ورځپاڼې له لیارې ، په دې هيله د تاريخ حافظې ته وسپارلې چه ګوندې چې د کتاب په بڼه چاپ شي.

ډېر ښه وشو چه په جرمني کښې دافغانستان د کولتوري ودې ټولنې ، پروسږ کال زمونږ دا هيله تر سره کړه. او ډېر خوشحاله يم چه کتاب د لوستونکو ځانګړې توجه ځانته اړولې ده.

مثلاً :

ښاغلي فضل الرحمان فاضل هغه په دري ژبه ترجمه کړې او چاپ لاندې دی. کيدای شي چه په ځينو نورو ژبو هم ترجمه شي.

او داده اوس تا د (حضرت نجم الدين آخونزاده مولوي ډاکټر سعيد افغاني د النجم په جريده کښې) رساله ليکلې او ترتيب کړې او تقريباً د هغه کتاب خلاصة الخلاصه دې چاپ کړې ده.

ګرانه سعيدی!

ماته ستا درېيم ارزښتمن سوغات د (زن و نبوت) رساله ده. واقعاً علمي او ابتکاري څيړنه ده. هغې سره زما نظريه هم چاپ شوې ده. تاته د هغې رسالې د ليکلو او چاپولو مبارکي هم وايم.

د الله پاک له درباره درته د نورو زياتو علمي څېړنو او خپرونو برياليتوب غواړم. والسلام.

ستاسو خدمتګار

کابل _ خير خانه مېنه _ درېيمه برخه

د ۱۳۸۷ د زمري اوله د ۲۰۰۸ د اګست ۱۲ مه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د محترم استاد فضل الرحمن « فاضل » سریزه :

« النجم » ستاره ای در آسمان مطبوعات کشور

«**النجم** » هفته نامه دیواری ای بود که نیم قرن قبل به یمن همت یکتن از دانشمندان کشور تأسیس گردید ونخستین شمارهء آن در برج میزان سال 1337 خورشیدی ، دیوار های مدرسهء نجم المدارس را در شرق کشور، آذین بست.

مؤسس وسردبیر این هفته نامه دکتور محمد سعید « سعید افغانی» بود که در آن زمان، مدرسهء نجم المدارس را رهبری می کرد وآقای حضرت خان شاگرد صنف دوازداهم آن مدرسه، معاونیت هفته نام «النجم » را بر عهده داشت.

عنوان هفته نامه به خاطر یاد آوری از مجاهدات و مبارزات غازی نامدار ومجاهد پرهیزگار مولا نا نجم الدین آخندزاده صاحب و فعالیت های منسوبان مدرسه نجم المدارس اخذ شده است.

دوست عزیز من آقای امین الدین « سعیدی » فرزند رشید دکتور محمد سعید سعید افغانی که از سه دهه بدینسو ، فعالیت فر هنگی دارد ، به همت او هشت شماره این هفته نامه مجدداً به زیور طبع آراسته می‌گردد.

« النجم » شاید با درنظرداشت تاریخ نیم قرن قبل، در مقایسه با مطبوعات امروزی، دارای کاستی‌هایی باشد، مثلا شاید صفحه آرایی مناسبی نداشته باشد، اما با یقین کامل در آن دوران، گام استواری بوده است که باید بر داشته می شد، واین گام مهم را شادروان دکتور محمد سعید سعید افغانی بر داشته است.

« النجم » در نخستین شماره اش هدف نشراتی خود را ، بیان گزارشهای اجتماعی ، دینی و تر بیتی خوانده است و زمانی که با ژرف نگری صفحات آن ورق زده شود ، خواننده در می‌یابد که سر دبیر دانشمند آن شادروان دکتور سعید افغانی، بر نامه های سودمندی برای آینده داشته وحتی می خواسته است با دریافت امکانات بیشتر «النجم » را به صورت معیاری وچاپی در خدمت عامه مردم قرار دهد.

یکی از اهداف غیر مکتوب سر د بیر « النجم » پرورش نسل جدید در میان دانش آموزان مدرسه نجم المدارس است، تا ایشان را با جهان قلم و مطبوعات بیشتر آشنا سازد.

مضامینی که در آن دوران به قلم شاگردان صنوف هشتم، نهم، دهم، یازدهم، ودوازدهم نگارش یافته است، خواننده را به آینده امیدوار می‌سازد و نیم قرن بعد وقتی از کار نامه های بعدی شاگردان آن دوران اطلاع حاصل می‌کنیم، موثریت و نقش « النجم » را در آگاهی بخشی بهتر درک می نمائیم.

مثلاً صمیم کاکړ شاگرد صنف نهم در سال 1337 خورشیدی بعد ها به حیث یکتن از پیشگامان مبارزه اسلامی می در خشد و در راه دفاع از ارزش

(c) ketabton.com: The Digital Library

های ملی ودینی جام شهادت می نوشد. یا مولوی سلطان عزیز شاگرد صنف هشتم آن دوران که مضامینی به قلم او در «النجم » به چاپ رسیده است، بعدها خدمات فراموش نا شدنی در عرصه تعلیم و تربیه به و یژه در میان مهاجران در پشاور انجام می دهد کـــه بلا ریب هسته این فعالیت ها در روش آموزش و پرورش آن سال ها در دل او نقش بسته است.

در « النجم» اعلاناتی هم به چشم می خورد که به سهم خود برای آگاهی بخشی دیگران نهایت ارزنده است. به گونه مثال در النجم آمده است که :

النجم به پرسشهای شرعی پاسخ می گوید :

ویا اینکه :

مضامین ارسالی کوتاه، مفید ومتین باشد.

یکی از پرسشهای طرح شده در هفته نامه « النجم » این سؤال نهات سودمند است که : « مدرسه چگونه پیشرفت کند؟ »

در هر شمارهء «النجم» ، چند پاسخ به پرسش بالا درج شده است که در آن دوران برای خوانند گان رهگشا بوده است.

یکی از اعلانات مهم در هفته نامه « النجم » تقاضا از خوانندگان است تا معلوماتی که راجع به جنبه های گونان گون زنده گی ومبارزات مجاهد سُترگ، ملا نجم الدین آخند زاده دارند، جهت نشر به اداره «النجم » بفرستند.

اینجانب که حالا این سطور را می نوشتم به یاد جریدهء دیواری می افتم که ما متعلمان صنف هشتم مدرسهء امام ابو حنیفه (رح) در کابل، در سال 1352 هجری خورشیدی به نام « لغة القرآن » اولین و آخرین شماره آن را به دیوار آویختم که مضامین آن توسط چند تن از شاگردان صنف هشتم تهیه می‌گردید و به خامهء زیبای امین الرحمن خلیل همصنف دیگر ما خطاطی می شد، و استاد زبان عربی ما استاد ابراهیم الشدی تبعه عربستان سعودی، از نگاه ادبی، مضامین آن را اصلاح می کرد . شاید آن جریده که بدون مشوره آمر مدرسه بر دیوار آویخته شده بود، باعث شد بعد از شماره اول دیگر به چا پ نرسد.

به هر ترتیب با این مقدمه میان خوانند گان و متن کامل هفته نامه « النجم » بیشتر حایل نمی‌گردم و با قدر دانی از زحمات برادر گرامی ام آقای امین الدین « سعیدی » وطلب مغفرت وآمرزش برای دکتور سعید افغانی، مؤسس و سر دبیر « النجم » موفقیت های بیشتری را برای برادر گرامی آقای امین الدین « سعیدی » آرزومندم.

فضل الرحمن « فاضل »
12 اسد 1387 خورشیدی – کابل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د استاد حبيب الله « رفيع » سريزه

د « النجم » دورکې جريدې څوګنې

«خپرونې » درڼا په لور ګامونه دي، دروڼتيا په لور ګامونه دي او د پرمختيا په لور ګامونه دي چې دچاپ اختراع دا رڼا د نړۍ ګوټ ګوټ ته ورسوله.

افغانستان ته هم چاپ او مطبعه او ورسره خپرونې او مطبوعات څه کم يوه نيمه پيړۍ وړاندې را غلل او د (شمس النهار) لمر دهيواد دخپرونو په تياره اسمان کې څيره و وهله او همدا لمر به کله ولويد او لکه به بيرته راوخوت.

په ۱۳۹۸ لمريز کال (۱۹۱۹ ع) په هيواد کې دخپلواکۍ دلمر له راختلو سره د افغانستان دخپرونو اسمان تر پخوا ډير رنګين او د راز، راز خپرونو په رڼاؤ زرين شو .

ښوونځي او مدرسې په خپله د رڼا مر کزونه دي، په دې وخت کې له دې مرکزونو سره دخپرونو رڼا هم ملګرې شوه او دا لړۍ نور على نور شوه او د هيواد له لومړنۍ مدرسې حبيبې څخه د «معرف معارف » مياشتنۍ جيبي مجله را ووته چې دليسې مدير محمد حسين دلېسې دزده کوونکو په وسيله چلوله او دحبيبيې د زده کوونکو مقالې په پکې خپريدې، دمستوراتو ښوونځي هم چې په هيواد کې دنجونو لمړنى ښوونځى ؤ د « ارشاد النسوان » په نامه جريده را وايسته او بيا د آئينهٔ عرفان مجله خپره شوه او د اماني دروې له پای سره د « مکتب جريده » نشر شوه.

تر اغتشاش وروسته دا کار غړند شو او تر ډيره وخته معارف ډيرې لږ خپرونې درلودې او تر « آئينه عرفان » او « عــرفـان »پرته پوهنې نورې خپرونې نه درلــودې ، د اروانښاد شهيد محمد داوؤد خان د صدارت او د اروانښاد علي محمد پوپل دپو هنې دوزارت په وخت کې دپو هنې دخپرونو يوه نوې او ګټوره لړۍ را پيل شوه ، په دې لړۍ کې د « اخبار عرفانى » جريده، د « آزادۍ » کالنۍ خپرونه د « ادب » څيړنيزه مجله ، « افغان طبي مجله » ، د « اقتصادي څيړنې » مجله ، د « بخوان وبدان » مجله ، د « بدني روزنه » مجله، د « پالندوى » مجله ، د «پولتخنيک » مجله، «پو هنه » مجله، د « جريده تعليم وتربيه »، د« تعليم او تربيې » مجله ، د« څاروندى» مجله، « دحقوق » مجله، د «خدمت» مجله، « جريده دارالمعلمين»، د « ښوونکې » مجله ، د«علم او فن » مجله، د « کابل پوهنتون خبرونه » خپرونه، د « نجونو روزل » مجله، « ورمه » مجله اونورې خپرې شوې .

همدا راز داوخت ځينې ښوونځيو هم چاپي او قلمي خپرونې پيل کړې چې شميره يې لسهاؤ ته رسيده ، دنجات ښوونځي د « نجات » جريده خپره کړه او نورنوټولو لېسود يوالي جريدې درلودې او دپو هنې وزارت کتابتون دکوچينانو ږغ مجله خپره کړه.

همداوخت چې دپوهنې وزارت په مرکز او مربوطاتو او ښوونځيو او پو هنځيو کې مجلې او خپرونى راوتلې، له کابل نه ډير لرې د ننګرهار نجم المدارس په ديني مدرسه کې ددې مدرسې منور او پوه مدير اروانښاد ډاکتر سعيد افغاني د « النجم » په نامه د جريدې يو روڼ ستورى چى هره چارشنبه به يې له دي مدرسې نه سترګک واهه د ۱۳۳۷ ليږديز کال دتلې په ۳۰ نيټه خپلې خپرونى پيل کړې او پکې ويې ليکل:

(دا اخبار دمدرسې جريانات ښيي او اجتماعي، ديني ، تربيوي خپرونې کوي.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

له همدې هدف سره سم یې په ساده روانه پښتو ټولنیز، فلسفي ، ادبي او علمي مسایل او مطالب خپرول او ددې مدرسې د زده کوونکو د ذهني تنویر او د سیاسي او اجتماعي شعور د ویښولو له پاره ئې کار کاوه .

بل مهم ټکی دادی چې موږ هغه وخت ډیرې نورې دیني مدرسې هم درلودې لکه په کابل کې عربي دارالعلوم، تخارستان ، فخر المدارس، نور المدارس، خو هغه مدرسې تر ډیره حده وچې دیني مدرسې وې او دنورو علومو تدریس ته لږ بر خه پکې ورکول کیدله، خو د اروانباد ډاکتر سعید افغاني د « النجم » محتویات ښیې چې ده نجم المدارس ته یو ذهني او فکري وسعت ورکړ اوددیني علومو تر څنګ یې ، فلسفې ، حکمت او نورو عقلي او نقلي علومو دزده کړې په لاره کې هم پراخ نظر درلود او دالنجم جریده یې پر راز راز موضوعاتو او مضامینو سپوللی وه .

ښاغلي امین الدین «سعیدی » (د ډاکتر «سعید افغانی » خلف الصدق) لوی کار کړی چې ددې قلمي جریدې اته ګڼې یې موندلې او اوس یې تا سو ته د النجم دتاریخي کلکیسون په توګه وړاندې کوي ، دوی وایي چې د دې جریدې نورې ګڼې هم لیکل شوې او په قلم تکثیر شوې دي. کاشکي هغه وموندلې شي او که ونه موندلې شي هم لوی کار دا شوی چي دوی ددی ورکي قلمي او علمي جریدې څو ګڼې او نمونې بیا موندې او دافغاني خپرونو ډګر ته یې رابر سیره کړې، زه مبارکي ورکوم او د ژوند په ټولو ډګرونو کې ئې بریا غواړم !

په درنښت

حبیب الله «رفیع »

دافغانستان دعلومو اکاډمی مشاور

۱۳۸۷ /۵ /۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصلح او مجاهد
ملانجم الدين آخند زاده

مولوي داکتر محمد سعید « سعید افغاني » چه دهیواد دینی او ملی شخصیتونو له ژوندانه سره مینه او خاصه علاقه لرله ، دنجم الدین آخوندزاده صاحب دخیړنو تاداو په کال (۱۳۳۷ لیږدیز) دنجم المدارس په مدرسه کښی کیښود:

کله چې مولوي سعید افغاني په کال (۱۳۳۷ لیږدیز) دهغه مدرسې مدیر او سر مدرس و نو هلته ئې دمدرسې دشاګردانو ددیني ، اجتماعي تربیتي د لوړ تیا لپاره اوه نیزه قلمي جریده په دوو مخونو کښې دلمړي ځل لپاره په نشراتو پیل وکړ.

ددې جریدې لومړی ګڼه د ۱۳۳۷ هجري شمسي کال دمیزان په ۳۰ مه نیټه (د النجم) په نامه خپره شوه چې د آخوندزاده صاحب له نامه سره ارتباط لری.

مولوي داکتر سعید افغاني د النجم په څلورمه ګڼه کښې چې په کال (۱۳۳۷ هجري شمسي) دعقرب دمیاشتې په (۲۱) نیټه خپره شوه ، داسې ولیکل:

النجم ګڼه « ۴ » چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د عقرب « ۷»

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه :

د دغه عنوان لاندي غواړم چي د ملا نجم الدین اخندزاده صاحب، سوانح چه په خپل وخت کښې زیات مصلح او دانګلیسانو په مقابل کښې په کلو کلو جنګیدلې، بیان کړم .

۱ـ د ده اجمالي پـیژندانه:

ملا نجم الدین « اخند زاده صاحب » «۱» د امیر عبدالرحمن د پاچائی په وخت کښې د لـوی اعتبار خاوند ؤ . دغه شاه دي سره دمأذونانو دکابل په ښار کې بندي کړو.

دی د بندي خانې نه په یو خاص تر تیب مخ په مشرقی وتیښتیده او هلته د مشرقي په سرحداتو کښې د مهمندو په سیمه په ژروبی او چمرکند کښې اوسیده او د انګلیسانو په مقابل کښې به جنګیده.

دي بیا دامیر حبیب الله خان د پا چائی په وخت کښې دهغه په غوښتنه او اعتماد بیرته افغانستان ته راغې او دننګر هار په ولایت کښې دجلال کوټ نه مخ په جنوب دهډې په قریه کښې اوسیده.

ده د همدغه پا چا په عصر کښې ډیر د اسلام ددین اساسونه محکم کړل او هر خواته یې ریښې او پلی خورې شوې او دی د داسې لوی شخصیت خاوند شو ، چه په ټول افغانستان کښې ده د خلکو په عقیده حاکمیت درلوده. دغه منلی شخصیت د همدغه امیر حبیب الله په وخت کښې « ۱۳۲۰ یا ۱۳۲۱ هجري قمری » کال ؤ چه د اجل داعې ته ئی لبیک وویلې.

په دی حساب دده د وفات تأریخ (قبر غازی) « ۱۳۲۰ » لیږدیز لمریز کال دی .

د ده مزار او مقبره دهډې په قریه کښې د والا حضرت سر دار محمد داؤد خان

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان صدراعظم په اهتمام ښه جوړه شوی. د ده هدیره د ټول مشرقي او سرحد بلکه د ټول افغانستان او پشتونستان د خلکو د عقیدې ځای دی «۲»

النجم ګڼه « ۵ » چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د عقرب « ۲۸ »

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه:

۲ـ د ده تفصیلی پیژندنه :

دنجم الدین اخند زاده صاحب « رحمة الله علیه » د مفصل پیژندلو د پاره په کار ده چه په لانده ډول سره ئې وپیژنو :

١ ـ د ده عمر او حیات او قواره
٢ـ د ده هویت قوم او نسب
٣ـ د ده اصلی او فرعي مسکن
۴ـ د ده تحصیل او علم
٥ ـ د ده تصوف
٦ ـ د ده جهاد
٧ ـ د ده دشهرت اندازه او کار روائې تر مرګه پورې
٨ ـ د ده مشهور مأذونان او منسوبین
٩ ـ دده د مرګ نه وروسته شهرت او تأثیرات

مګر ډیر تأسف دی چه د داسې یو لوی شخصیت چه د ټول حیات ګذارشات او حر کات ئې نهایت متانت او سنجیدګي لري. هغومره چه ویل کیږي او یا اوردیل کیږي او یا ئې وینو په دغه اندازه د ده سوانح دلیکلو دپاره چا کوښښ نه دی کړی. په دغه حقله زموږ ګیله دده دمعقولو منسوبینو نه کوم چه په خپل وخت کښی نهایت منلي تیر شوي، زیاته ده. یوازې د ملا طوطی آخند نه هغه هم صرف دده د مواعیظو تذکرې، مګر نهایت ناقص لیدل کیږي او بس.

په هر صورت که اوس زموږ په لاس کښې مطلوبه معلومات راشي امید دی چه څه نا څه خو به ترې جوړ شي او آینده د پاره به ګوندې دغـه آرزو د ده پـوه عقیدت مندان کوښښ وکړي چه زموږ د هدف نارسیده مطلب تکمیل او پوره کړي. باور لرم چه په دغه لیار کښې سعیه به د ده د عقیدت مندی ښه ثوبت وي .

د ده عمر او حیات او قواره :

زموږ په لاس تحریري اسناد ډیر کم دي. کوم تحریري سند چه زموږ په لاس کښې شته هغه یوازی د ده د فوت تأریخ ښې چه په (۱۳۲۰) او یا (۱۳۱۹) هجری قمری کال کښې فوت شوی، چه د ده نه د ټول عمر اندازه نشي معلو میدلې. مګر ؛ شفاهاً مو ډیر او ریدلي چه آخندزاده صاحب عمر او یا کلو په حدود کښې اندازه کیدلې شي. خلک وائي : چه ښه قوي وجود ئې درلوده مګر ؛ ریاضیت او تقوی په وجه نحیف شوی ، حتی چه د ډیر ریاضیت په وجه د ده د لاسو رګونه شنه شنه بلقیدل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

وائي چه دی ښه خوش قـواره جګ سړی ؤ ، او په اوچلي باندې شين خال هـم درلوده او د ده دشين ښکلی خال شهرت زيات ؤ .
د ده رنګ او قواره با تاثيره هيبت ناکه وه ، دورايه به په خلکو د ده رعب وليده مګر؛ په عين وخت کښې مشفق او مهربان هم ؤ .
د د حيات ټول په حرکت کښې تير شوی . معلو ميږی چه د ده په ضمير کښی يو داسی اور او تپش او حرکت مودجود ؤ چه په يو ځای نشو پاتې کيدلی .
ده هر چيرته ته دخلکو په افکارو کښې داسی تحول قايم کړ ی چه تر ننه هم هغه تحول دخلکو په مابين کښې ياد او د قدر وړ دی ده په ځان باندی ډير خلک د ښو اخلاقو په وجه عاشقان کړي ؤ. د ده د حقانيت د اثبات دپاره دا کافی ده چه دی ټولو پوهو علماؤ منلی ؤ او د ده حر کات ئې د اسلام د دين په اساس موافق ګڼل .

النجم ګڼه « ۶» چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۵»

مصلح « مجاهد »

د سعيد افغاني ليکنه :

۳ـ د ده هـويت قـوم او نسب:

اصلي او فرعي مسکن او ځايونه ئې :

ملا نجم الدين « اخند زاده صاحب » په قوم کاکړ او په مليت افغان دی. په اصل د جنوبی شپلګر د علاقې نه دی، او هم هغلته د ده نيکونه او پلرونه تير شوي «۳» .
دی بيا دتحصيل او زده کړې په وخت کښې د جنوبي نه مخ په مشرقي ننګرهار را روان شوای. په ننګر هار کښې ځای په ځای ديره شوی او تحصيل ئې کړای دی.
د تحصيل دپاره آفريدوته هم تللی. پيښور او صوات کښې هم اوسيدلی دی. ده د تحصيل نه ورسته مخ په خپل وطن افغانستان روان شوې او په هډه کښې اقامت اختيار کړی ؤ .
لکه مخکښې چه مو وويلې د ځينې سياسي معاذيرو په وجه کابل ته غوښتل شوی ؤ دکابل په ښار تندور سازی کښې او سيدلی او بيا دکابل نه مخ په ننګر هار تلی او مهمندو په علاقه په جرووبی ، او چمرکنډ کښې استوګنه کړي ده .
په ننګرهار کښې په روداتو کښې څه موده تيره کړې او هلته په فقير آباد او نورو روداتو او شينوار کښې ګر ځيدلی . په لغمان او سور رود او کامه او خو ګيانو کښې هم د وعظ او تبليغ او يا دنورو مقاصدو په مطلب تلی دی ، دګرمي په وخت کښې دی به کابل ته هـم تلو او هلته په پغمان کښې څه موده ئې استو ګنه کړی ده.
دی په شمالی کښې د کوه دامان خواته د داؤدځو په علاقه کښې اوسيدلی او شايد چه هلته به د کـوه دامـان په ځينو ځايو کښې ګرځيدلی وي، مګر ؛ د ده د حيات آخرنی شپې او ورځې د ننګرهار په علاقه د جلال کوټ نه درې ميله

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخ په جنوب هـدِه كښې تير شوي دي. دى شايد په نورو ځايونو كښې هم ګر ځيدلې او يا اوسيدلى وي مګر ؛ مونږ نه دى اوريدلي، نو ځكه دليكو جر ئت نه كؤو .

د ده تحصيل او علم :

مخكښې مو وويل چه دى د تحصيل دپاره زيات ګرځيدلې او په ډيرو ځايونو كښې او سيدلى دى .

وائى چه اخند زاده صاحب ډير پوه او ښه معقول عالم ؤ په تفسير ، او حديث ، قرائت ، صرف، او نحو ، او فقه ، او اصول ، او معانى ، منطق ، او هيئت او رياضى ، او حكمت ، او ميراٍ ، او حساب او تصوف ... .

النجم ګڼه « ۷ » چهارشنبه د ۱۳۳۷ كال ، د قوس « ۱۲ »

مصلح « مجاهد »

د سعيد افغاني ليكنه :

۴ـ دده دعلم او تحصيل :

په علومو كښې ئى ښه قوي لاس درلوده ، رښتيا دده هغه كتاب خانې نه چه اوس د نجم المدارس په لاس كښى ده ، معلو ميرى چه دى ښه عميق عالم او د مطالعى شائق ؤ .

وائى چه اخند زاده صاحب به د علما سره ډير علمي بحثونه كول ده به هميش دعلم دپاره دعمل اندازه كتله ، د ده استاذان هم خلک ښه يادوى .

د ده د استاذانو په سلسله كښى د سر شاهى نه چه سړى مخ په برو ځى يو هديره ده دهغى ځاى خلک يو قبر ښى وائى دا داخندزاده صاحب استاذ تير شوى او ډير ښه مبارک شخص ئى خلک يادوى .

وائې ملا نجم الدين اخندزاده صاحب د ده زيارت ته را تلو دده استاذان په ننګرهار او سر حداتو او صوات او پيښور او شايد نورو ځايويونو كښې هم تير شوى وي.

كوم وخت چه دده دعلم قال نه مخ په علم حال تو جه برابر وى داوخت دده يو بله دوره شروع كيرى.

دا په تواتر ثابته ده چه آخندزاده صاحب دصوات صاحب نه په حيات كښې د قادرى شريفى طريقه وكړه او په دغه طريقه كښې ترنه درسونه كامل كړو ، او مأذونى مرتبې ته ورسيده.

ده په صوات كښې ډير وظايف كړي او د صوات صاحب په نزد نهايت منلى ؤ . كه څه هم زمونږ سره د ده او صوات صاحب په هغه وخت كښې د كرامت زياتې قيصى نشته مګر؛ مونږ دومره پوهيږو چه دواړه جنابان با تقوى او پرهيز ګاران تير شوى ، عقيده لرو چه اوراد او وظايفي ئې ډير پوره تأثيرات شته دي مګر ؛ زه نه غواړم چه دقيصو رطب اويالس ياد كړو .

وائي ملا نجم الدين اخند زاده صاحب په څلور واړو طريقو كښې مأذون و « ۴» مګر ؛ ده به خلكو ته يوازى د قادرى طريقى اجازه وركوله « ۵» .

النجم ګڼه « ۸» چهارشنبه د ۱۳۳۷ كال ، د قوس « ۱۹ »

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصلح « مجاهد »

د سعيد افغاني ليکنه:

۵_ د ده تحصيل او علم او تصوف:

هـډی صاحب عـالم ؤ ، مګر ؛ داسې نه چه علم ئې دعمل سره نه برابر يده او يا دسر تنبه توب نه به ئی کا راخستلو او يا د کبر او غرور نه ډ ک عالم او يا داچه د ده علم د اوهامو او خرافاتو يوه مجموعه ؤ او يا خدای ناکرده چه ده به دين ددنيا دپاره وسيله ګرځولی وي .

دی يو حقاني عالم ؤ، ده داسلام دين پيژندلو. دی په دې خبره پو هيده چه خلکو کښې بايد د محبت او مؤدت اساس قايم شي. دی ريا کار صوفی نه ؤ، او نه دکونج او صومعې طرفدار ؤ . دی يو اجتماعي شخصيت، هميش دناوړو رسم او رواج سره مجادلې کړي، خلک ئې دبې کارۍ او تنبلۍ نه خلاصول .

مصلح او مجاهد

د سعيد افغاني ليکنه:

وائي نجم الدين آخندزاده صاحب به علماؤ سر زيات محبت کولو او ښه عالم به ئې زيات خوښو او نازوو.

دهغه وخت علماؤ په ده باندې دعلميت آزميښتونه کړي ؤ علماؤ ، دده نه په لويو لويو کتاب، او علومو او په باريکه باريکه مسايلو کښې پوښتنې کولې، مګر؛ دده سره دعلميت اندازه قوي وه.

دعلماؤ پو ښتنو د پاره ئې ښه ځوابونه ورکړي دي. د علماؤ په نزد ښه جيد عالم ثبوت شوی ؤ نو ځکه ئې دی د دين داقتدا او ددين دحمائې دپاره دهغه عصر لوی نابغه شخصيت ليدلو. ده علماء تربيه کول او علماؤ ته ئې د عمل درس ورکولو .

وائي نجم الدين آخندزاده صاحب ته هر کال په سلهاؤ بړستنی جوړولې او بخشش په ډول به ئې ورکولې. دی دعلماؤ دپاره خولی او پګړی پيداکولې او د بخشش په قسم به ئې ورکولې.

دنجم الدين آخندزاده صاحب علمي بحثونه علمي موعظې او خطابې ښې با تاثيره ياديږي. ده خلکو ته د کونج او زاويې درس نه دی ورکړی. ده خلکو ته دنيا په دا شان بده نه ده ظاهره کړې، چه خلک دې دنيا ترک او کار دې نه کوي .

دی په دې خبره پو هيده چه ددنيا مذمت هم ددې د پاره دی چه بايد مسلمان د دنيا د محبت اندازه وپيژني، داسې نه چه د دنيا د محبت په وجه دخلکو حقوق تلف د رحم او عاطفی خيال ونه ساتي.

داسې دنيا نه چه هرج مرج پيدا شي، د جنګ او قتل موجب وګرځي او داسې نه چه خلک په دنيا غَرّه شي، خپل خالق هير کړي او دبلې ورځې غمه ورسره نه وي . اوکه نه دنيا د دې دپاره چه د ځان او دخلکو دخدمت او رفاهيت په مقصد وي بده نه، بلکه پيد ا کول ئی ثواپ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نجم الدین اخند زاده صاحب حقیقی عالم، په دې خبره ښه پوهیده چه ځنګه علماء دې په دې پوه ؤ چه د خلکو داصلاح دپاره څنګه علم په کار دی.

ده سره دا ملاحظه وه چه د وخت او زمان مراعات شته دی. ده علماء په ځان را ټول کړل او خلکو کښې نوی روح پو کړو.

مګر ؛ ډیر تأسف دی چه د ده د کار نقشه د ده نه پاتې وروستینو خلکو بدله کړه. په دې پوه نه شول چې اصلی سر څه وٍي، په دی ښه پوه نشول چه د نجم الدین اخند زاده صاحب مطلب څه ؤ. چا داخیال وکړو چه د آخند زاده صاحب سره د تسپو دشمار خیال ؤ.

څوک په دی عقیده لاړل چه ډوډۍ ورکول او لنګر مقصود دی، چا دا ګمان وکړو چه په سر مراقبه سپین څادر او قبا په کار ده، چا سره دا سودا پیدا شوه چه چا د ساده خلکو په وسیله نور خلک تهدید ول او غولول په کار دي.

همداوجه وه چه چا دلنګر په نامه او چا د مسجد د جوړولو په هنګامی او چا د مدرسې جوړولو په انګازی، چا په دې نامه چه دا کـوم!! او داسې داسې خیال مې دی ناروا ، ناروا کارونه وکړل. عامونه ، عامونه مسلمانان ئی په حقیقي اسلام باندی هم بد ګمان کړل.

خدای خبر چه داسې جنابان د اوسنی اسلام د ضعف له امله په هغه ورځ د پاک خدای په لوی دربار کښې څه ځواب ورکوي؟

باید ووایم چې: نجم الدین آخونزاده صاحب په مخلصانو کښې ښه پاک او پوه خلک هـم وه. د هغوی د خـدمتونو اندازه مونږ سر شته. امید دی چه د هغـوی د کارنامو تذکری باندې آینده تماس و نیسم او خپلو ګرانو لو ستو نکو دپاره ئې دهدئې په ډول وړاندې کړم .

---

(۱) سر محقق عبدالله بختانی خدمتګار دنجم الدین اخندزاده صاحب دنوم په هکله لیکي:

« ما د سر محقق مولوۍ محمد اکبر معتمد شینواری څخه څو څو ځلی اوریدلی دي چه هغه به ماته ویل: چې ما د شینوار و صوفي صاحب نه اوریدلی دي چې: دهډی آخونزاده صاحب اصلي نوم (عبد القدیر) دی، مګر د علم ، رو حانیت او غزاګانو په برکت و نورو لخوا ورته (نجم الدین) لقب ورکړ شوی دی چه معناي (د دین ستوری) کیږی. سعید افغاني

پرې اضافه کول غواړم چې هغه څوک چې درې نسله ملا وي نو هغه ته آخوندزاده وايي. آ. سعیدی

دشینوارو صوفی صاحب اصلي نوم صوفي علم ګل دی. دآخوندزاده صاحب مأذون او هغه ته نژدې سړی و په ډیرو غزاګانو کښې یې دجناب هډۍ صاحپ سره برخه اخستی ده.»

(دهډې آخوندزاده مولنا نجم الدین) لیکنه: سر محقق عبد الله بختانی خدمتګار. دغه کتاب په ۱۳۸۷ (دافغانستان دکلتوري ودې ټولنه)

(۲) دننګر هار د سره رود د ولسوالی دچهارباغ حضرت محمد سعید سعیدی مجددي علیه الرحمه دحضرت صاحب عطاء معصوم مجددي زوی دی. په کال ۱۳۵۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

هجري شمسي کښې په چهارباغ صفا کښې زیږیدلی او دسنبلی په شپږمه کال ۱۳۷۲ هجري شمسي د لوی اختر دمیاشتې په ۱۹ مه دخوږ یاښیو په اګام کښې حق ته رسیدلی.   هغه مرحوم چې دمولانا نجم الدین آخوندزاده یو نژدې ملګری، دوست، مرید   او خلیفه یا مأذون وو د نجم الدین د آخونزاده صاحب د وفات نیټه په خپله هغه مرثیه کښې چې (در مرثیه غوث زمان قطب دوران قدوهٔ سالکان پیشوای پیر وجوان مرشد کاملم محبوب دلم اعنی صاحب هډه رحمة الله علیه) په نامه یادیږي، دنجم الدین آخند زاده صاحب د وفات نیټه: (دچهار شنبې شبه د ۱۳۲۰ هجري قمري کال د روژی دمیاشتې ۲۱ مه معرفي کړې ده.)

مرحوم حضرت صاحب محمد سعید د په خپلي مرثیه کښي پدې هکله لیکي:

چـــونکه سردار بشر رفت ازاین دار فنا
صبر از رفتن خـــوبان جهان مـــی بینم
صبر تلخ است ولیکن ثمرش شیرین است
مژدهء نیک به صابر زسبحان مــــی بینم
گر ازاین دار فنا جـــــان به سلامت ببرم
سابقون را همه ای غمـــزدگان می بینم
شپ چهارشنبه شنو تو ز وفـات صاحب
بیست ویکم ز مه و شهر رمضان می بینم
سنۀ الف وهم سه صد وعشرین بـه یقین
بیست ویکم ز مه و شهر رمضان می بینم
چـونکه خوبان هم رفتند سعیدی ز جهان
شو مجرد کـــه ترا نیز روان مې بینم

در مرثیه ای که در فوق تقدیم گردیده، با قید (یقین) مصرع تاریخ (سنۀ الف و هم سه صد و عشرین (۱۳۲۰ به یقین) معرفي شده است.
(مأخذ: دمحترم سر محقق عبد الله خدمتګار دهډی اخوندزاده مولانا نجم الدین له کتاب نه صفحه ۱۳۱ او ۱۳۲) دچاپ کال ۱۳۸٦ (۲۰۰۷ م) ټولنه لخوا - جرمنی) په پیښاور کښې چاپ شوې.)

(۳) محترم سلطان عزیز دمرحوم آخوند زاده صحا ب د نوم په هکله داسې لیکي :

دمرحوم آخونزاده صاحب نوم (نجم الدین) او اصلي مسکن ئې د افغانسان شلګر دی. ولې دوی په ننګرهار او صوات او دپښتونستان په نورو ځینو کښې په (کابل) ملا شهرت درلود او دوی په ختهٔ کاکړ او په کاکړو کښې (ابک زائی) او په ابک زایو کښې (اخونزاده خیل) حسابیږي دغه کورنی او س هم په شلګر کښې په اخونزاده خیلو سره خورا مشهوره ده دهمدې کبله دوی ته داخونزاده لقب هم ور په برخه شوی دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ ته دمرحوم اخونزاده صاحب نژدې خپلوان پوره معلوم ندي مگر دومره خبر یو چه ، د دوی مبارک والد محمد حسن آخونزاده نومیده خو افواهی مو اوریدلی دي چه دوی نژدې خپلوان ډیر نه در لودل.

(مأخذ: دننگر هار ورځپاڼه: ٤٩ مه گڼه د١٣٣٩ دثور ٣١ نیټه)

(٤) جناب نجم الدین آخوندزاده صاحب د قادرید طریقې شیخ او د تصوف په څلورو مشهورو طریقو (قادریه ، نقشبندیه ، چشتیه ، سهروردیه) کې مرشد او پیر و. او په سلگونه مأذونان ئې درلودل.

آخوند زاده صاحب دقادریی دطریقې نه علاوه په دغه نورو طریقو کې هم اِذن ورکاوه.

(٥) ـ دهډې صاحب مشهور مأذونان :

یادونه:

مأذونان یا خلیفه هغه چاته وایي چه پیر ورته دمرید نیولو اجازه ورکړې وي.

دآخوند زاده صاحب ځینی مأذونان هم دې درجې ته رسیدلي ۇ چې هغوی هم ځانته مأذونان ټاکلي وو.

محترم راز محمد دغبرگولي دمیاشتې په (٣ او ٤ نیټه) کال ١٣٣٩ لېږدیز - لمریز د ننگرهار دورځپاڼې په (٥٢ او ٥٣) گڼې کښې د نجم الدین آخند زاده مشهور مأذونان په لاندې ډول معرفي کړي:

اول : میا قمر الدین:

میا قمر الدین صاحب په اصل کښې دپېښور د اچنیی ۇ او بیا د هغه ځای ځنې راغی او دلته دننگرهار د روداتو په بړو کښې هستوگنه درلوده. وائي چه ډیر ښه عالم او ښه قلم خاوند ۇ دتدریس او تألیف سره ئې ډیر شوق لرلو چه دده تر اوسه قلمي ځیني چاپي آثار شته دي.

دوم : د ُبتخاک حضرت صاحب:

دبُت خاک حضرت صاحب چه دده مبارک نوم عبد الشکور او دزیاتی تقوا خاوند او ښه عالم او مجاهد هم ۇ . د چکنور ملا صاحب (محترم امیر محمد دمرحوم اخترمحمد زوی دننگر هار دمومند دری اوسیدونکی په کال ١٢٦٠ هجری قمری زیږیدلی او پا کال ١٣٥٠ هجری قمری د ٩٠ کالو په عمر دمارسینگی په منطقه کشی وفات شوی) چې یو لوی مجاهد شخص و دبتخاک حضرت ځینی ماذون شوی ۇ.

همدارنگه جناب میر صاحب جان پادشاه دسلام پور او استاد صاحب چه اصلی نوم یې جان پادشاه دسلام شور او استاد صاحب چه اصلي نوم یې پاینده محمد ۇ دهمدی بتخاک حضرت صاحب ماذون او خپله د اخونزاده صاحب ډیر گران مریدان وو چه استاذ صاحب ئې دخپلی کتابخانې متصرف گرځولی او میر صاحب جان پادشاه صاحب ئې څرنگه چه یو کره او نامتو مجاهد او خانداني سړی و له همدې امله ئی دلنگر انتظام همده ته ور پلاس کړی و.

(مورخین لیکی : دلنگر انتظام مرحوم مولانا نجم الدین اخندزاده په خپل ژوند کښې دکنړ میر صاحب جان پاچا صاحپ ته چه په شیخ پاچا سره مشهور و ورپلاس

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړی و چه دمرحوم اخندزاده دوفات نه وروسته هم دده دوصیت سره سم دهمدی پاچا صاحب پلاس کښې و او وروسته بیا دده ځوی مرحوم سید عباس پاچا صاحب ئې انتظام کاوه.)

دریم: صوفی عالم گل صاحب :

صوفی عالم گل صاحب یو د هغه ماذونانو څخه وچی اخونزاده صاحب په (پهلون) سره لقب ورکړی او دصاحب سره ئې په غزاگانو کښې اشتراک کړای و او دښه شجاعت او میړانې څښتن و . دترنگزو حاجي صاحب چه فضل واحد نومیده چه هغه یو ډیر عابد او ستر مجاهد وه. د همدې صوفي عالم گل صاحب ځینې مأذون شوي و .

څلورم دسر کاڼو میا صاحب:

میا صاحب چه دده نوم سید اکبر شاه او په اصل دکامې و او بیا ئې په سر کاڼو کښې هستو گنه در لوده، چه د پوره فضل او فیض خاوند و .

پنځم: حضرت شاه :

مرحوم حضرت شاه په لغمان کښې هستوگنه لرله ، او سید او با تقوا شخصیت و .

سید شمس الدین مجروح ، دقبایلو مستقل رئیس د همدغه مبارک ځوی دی .

شپږم: محمد سعید جان (مجددي)

مرحوم محمد سعید جان (مجددي) د چهارباغ صفا نه دی. دی حاجي، او قاري او ښه مبلغ هم و.

اوم: احمد خان آخونزاده صاحب:

احمد خان آخونزاده صاحب چه په دولت زائی ملا صاحب سره شهرت لري ښه کره عالم او د صاحب دتحصیل د دورې اکثراً ملگري و .

اتم: دکو هاټ ملا محمد یاسین :

دکوهاټ ملا محمد یاسین صاحب دکو هاټ په علاقه کښې لوی عالم او مدام به ئې د درس او تدریس وظیفه اجرا کوله .

نهم: د حصارک میا صاحب :

په خوږ یانو کښې دحصارک میا صاحب چه نوم ئې عبد الرحیم ؤ .

لسم: ملا محمد حسین :

دلغمان په سنگر کښې ملا محمد حسین صاحب چه په قوم ساپی او دپړوائي شیخ صاحب باندې مشهور ؤ. دی ښه ذاکر او زاهد شخصیت ؤ . دځینو خلکو په روایت سره دا ملي ملا مسلم صاحب دی.

دنجم الدین آخونزاده صاحب د مأذونانو څنې دغه دولس تنه مشهور وو او نور هم شته لکه چه په کوه صافی کښې ملا مسعود صاحب او په ممله کښې امام حاجي صاحب او داسی نور .

مأخذ : دهډې آخوندزاده مولانا نجم الدین له کتاب نه، صفحه (٤٤ او ٤٥) د چاپ کال ١٣٨٦ (٢٠٠٧ م) دمحترم سر محقق عبد الله خدمتگار لیکنه.

هــډه :

(c) ketabton.com: The Digital Library

هډه چه یو وخت (بتکده) وه دغازي مولانا نجم الدين آخونزاده عرفاني او رو حاني شخصيت په برکت دغه (بتکده) داسلام دمقدس دين په يو عالي فرهنگي مرکز باندي مبدله شوه . چې يو دهغې د نمونه څخه د(النجم) فرهنگي جريده چې دخداى بخښلي (سيعد افغاني) لخوا نيم قرن وړاندي په کال ۱۳۳۷ هجري شمسي کښې په دغه مدرسه کښې په خپل نشراتو پيل وکړ.

***

له هډې آخونزاده صاحب سره
دتحفة العاشقين او مکتوبات ارتباط

ليکنه : محمد نبي تدبير

۱- ملا نجم الدين آخونزاده يا د هډې ملا صاحب يو داسې ګڼ اړخيزه شخصيت ؤ چې علمي او عملي کمالونه دواړه پکې را غونډ شوي وو. ده ديو عالم په توګه بشپړې ديني زده کړې وې ، ديو سالک او عارف په توګه يې دنفس دتزکيې او تصفيې له پاره ځيليې ايستلې او لوړې ګاللې وې، ديوه مجاهد په توګه يې په ټول افغانستان کې د عارفانو او عالمانو يو داسې روڼ لښکر ايجاد کړای، چې انګريزي ښکيلاک ته يې د ډيورنډ د کرښی دواړه غاړې د اور په سره تبی بدلې کړې وې، له بلې خوا يې دعلم او سلوک د تعميم له پاره په خپله هم تأليفات کول او خپل مريدان او شاګردان يې هم هڅول چې تأليفات وکړی، آثار وليکی او ګڼور آثار خطاطي کړئ، تکثير يې کړئ او يو بل ته سوغات کړئ .
مونږ په دې ليکنه کې په دوو هغو آثارو تکيه کوو چې يو د ده مريد په پښتو نظم ليکلي او بل دري نثر دی چې ده پخپله له يوې نسخې نه را نقل کړي او تکثير کړي يې دي، دا دواړه کتابونه نوي تر لاسه شوي او د دې سمينار په وياړ يې د تاسو درنو پوهانو په مخه کې ږدم.
لومړی کتاب تحفة العاشقين نوميږي چې دده يوه مخلص مريد ملا عبد الوهاب نظم کړی دی. ملا عبد الو هاب د سيد احمد زوی او د کابل د پغمان د زرشاخ دکلي او سيدونکي، دا کتاب دسلوک او عر فان دمقامونو او د حقيقي مينې د رمزونو او رازونو په باب ليکل شوی. لمړی ټوک يې سل مخونه او دوهم ټوک يې ۱۴۶ مخونه لري، چې دواړه په يوه ټوک کې کنډل شوي دي او دبيتونو شمير يې درې زره شپږ سوه بيتونو ته رسيږي.
ملا عبد الوهاب په خپل کتاب کې تر حمد او نعمت وروسته دسلوک ، دخپل پير او دخپل کتاب د محتويات په باب ليکي :

راشه پوه شه ای طالبه که مطلوب يې
په رښتيا که ته محب دخپل محبوب يې
دسلوک لاره ده هر ګوره ډيره ګرانه
ولې خدای دې بر طالب کاندي آسانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر طالب چې په ریښتیا طلب دیار که
په ملوینو [1] کې به تل صفت دیار که
ذکر او فکر یې همیش وي له محبوبه
یو ساعت کې خالي نه وي له مطلوبه
په هردم ، په هر قدم ، په هر ساعت
دسلوک په لار ه یون که په فکرت
ولی بویه چې کامل پیروي فرزنده
راه بلدوي کامل پیر په زړه خورسنده
مقامات ورته معلوم و زما دله
په سلوګ کی به غلط نه شي هیڅکله
او که نه چې دغه پیر نه وي ماذونه
داپیر نه دی خبر شه په دا مضمونه
که خواجه ، صاحب زاده او یا مولاوي
که سید، آخونزاده کاریې په غلاوي
دوی له شرعی مخالف کاندي کارونه
په فریب سره یې رد کړه عالمونه
کل عالم وته معلوم دی له کتابه
دابیان دور او دراز دی ای احبابه
ما عبد الوهاب منګول دی لګولې
دهډې پاک اسم یې مسمې په نجم الدین دی
کامل پیر دی د هر چا په دا یقین دی

په کتاب کې دسلوک مقامونه، ذمیمه افعال، حمیده افعال، الله ته قُربَت، دمرید شرطونه، دانساني نفس ډولونه، د روح او دقلب حقیقت، دقلب رڼا او تیاره، دپیر د تلقین لومړی مقام، کامل پیر، غوٍ او قطب، د توحید علم ، ناقص پیر او ناقص مرید، صادق مرید، صدق او اخلاص، دکامل پیر ارشد او نور .

خو په ټول کتاب کې دبحثونو په ترڅ کې دخپل پیر دهډې ملاصاحب نوم اخلي چې څو نمونې یې دادي :

رارسیږه دهډې پیره کامله
نن مې فکر نه چلیږي یم بیدله
نن مې فکر نه جلیږي یم په غم کې
تل بږیږم دواړه سترګې مې په غم کې
تل ژړیږم دواړه سترګی مې په نم کې
بل ځای وایي:
دهډې غوث مدت کړه دا زمان
چې له شره د شیطان شم په امان
همدراز وایي :

---

[1]) شپه او ورځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاس مې نیسه د هدې پیره کامله
ثنا خوان شم دخپل خدای لکه بلبه
یا :
لاس مې نیسه دهډې کامله پیره
دګناهو بار مې دروند دی یم دلګیره
یا :
لویه خدایه دهډې صاحب مغفور کړی
په خپل در کې یې قبول او هم مقبول کړی

کتاب دموضوع له اړخه په تحقیقي بڼه لیکل شوی او د سلوک او عرفان ګڼ کتابونه یې ورته کتلي دي او داښیي چې لیکوال یې ښه مطالعه لري ، دی دخپل کتاب اخځونه پر خپل – خپل ځای ښیي اوپه سر کې لیکلي :

خدایه ته مې داتصنیف کړی منوره
چې بیان دمحبت وي سراسره
کل بیان مې محبت دپاک مولا که
په تحفة العاشقین مې مسمی که
هر سړی چې محبت کاندي له خدایه
دې کتاب ته دې نظر کاندي نیکریه
هر مقصد به حاصل شي که خدای کاندې
که په صدق دی عاشقوي په خدای باندې
داکتاب بیان دعشق حقیقي دی
دمجاز عاشقي کل واړه فاني دی

دده په کتاب کې د ده د کتاب مهم اخځونه داسې راغلي:

« ما ورید » دتفاسیرو یو راوی دی
چې دعلم مرتبه کې دیر عالي دی
روایت دی د اله ده نه زما روره
چی ورید رګ متصل په زړه دی ګوره
او په « بحر الحقایق » کې دا رنګ دینه
حقیقت د قُربت دا رنګ دی مینه
په کتاب « کشف الاسرار » کې روایت دی
چې راوی روایت کړی له آیت دی
په « عوارف المعارف » کتاب کې یاره
له معاذه روایت دی بر خورداره
پاک الله داسې ویلي په« قرآن » کې
صداقت په باب دی ذکر په « قرآن » کې

همداسې نور کتابونه دکتاب په لومړی برخه کې دسلوک، طریقت او عرفان فکري او ایډیا لوژیکه برخه ده او په دوهم ټوک کې یې د عارفانو ، سالکانو او عاشقانو کیسې نظم کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتاب مثنوی د وولس سیلابي ده، شعر یې ځای پر ځای خامی لري، ډیر داسې بیتونه لري چې قافیې ته پکې پاملرنه نه ده شوي لکه:

داکتاب مې مختصر که که پوهیږی
هزار پند دی په هر بیت کې که پوهیږي
په دا رنګ به شیطان وایي هر انسان ته
بعث نشته وکړه سمیع دکلام ته

همدا راز پر مثنوي سر بیره څو غزلې هم ویلي خو ډیرې کمزورې او نیم بندې دي لکه:

هر عاشق چې خود نمای دی عاشق نه دی
چې په عشق کې وي خود رایه عاشق نه دی

په هر حال دتحفة العاشقین کتاب له یو خوا دپښتو ژبې یو نوی تر لاسه شوی کتاب دی او بلی خوا دنجم الدین اخوند زاده یا په بل عبارت دهډې د پیر دیوه مرید تألیف دی چې د پیر او دده د مریدانو د تألیف او تصنیف او دخپلې طریقي او سلوک له خپرولو سره دمینې څرګندویې او ښکارندویې کوي .

دغه تحفة العاشقین دښاغلي استاد حبیب الله رفیع په ځاني کتابتون کی دی چې د لوریني څخه یې په ځانګړې توګه مننه کوم.

۲- مکتوبات :

یوه اونۍ وړاندې پیښور ته دپښتو عالمي، ادبي کنوینش ته تللی وم، دپیښور اسلامیه کالج د کتابتون مرستیال حاجي سراج الدین صیب چې د ډیرې مودې ملګری مې و ، لیدوته یې ورغلم، پوره درې کاله مې نه ولیدلی. د اسلامیه کالج په دغه کتابتون کې یو افغان عالم مولانا منیب صیب هم تر سترګي مه شي وروسته کله چې پوه شو چې زه د افغانستان نه ورغلې وم بې له کومې مقدمې را ته دهغه کتاب په اړه چې د ده په لاس کې و وویل :

دا دنجم الدین اخونزاده صیب په خپل لاس لیکل شوي قلمي نسخه ده. خدای شته چې ددې خبرې په اوریدو له یوې خوا خوشاله شوم ما ویل څه خو د ځیرنغونډې دلیکنې له پاره یوبل مأخذ هم پیدا شو خو له بلی خوا مې زړه درزیدو، ما ویل چی مولانا صیب به د مقالې د مأخذ له پاره کتاب را باندې ولوروي او کنه خو زړه مې غټ کړ او ورته مې وویل:

په همدې ورځو کې په ننګرهار کې د افغانستان داطلاعاتو او کلتور او ګرځندوی وزارت له خوا د نجم الدین آخونزاده (رح) په اړه ځیرنغونډه ده او دا قلمي نسخه زما د موضوع سره ډیر تړاو لري، که خوښه دې وي زه به ستا ددې کتاب نه یوه کاپي واخلم ، حاجي صیب سراج الدین هم یو څه سپارښتنه پرې وکړه، د مولانا صیب منیب دې کور ودان وي د کتاب کاپي را کړه . چی اوس مې په لاس کې ده.

نو پدې هکله د حاجي صیب سراج الدین او مولانا منیب صیب نه په مننه اوس راځو همدې کتاب ته چې په یوبل ډول له نجم الدین اخونزاده (رح) سره تړاو لري:

(c) ketabton.com: The Digital Library

داد هغه وخت دیوه لوی عالم ملا عبد الرحمان « خان ملا » چې د ملا سعید خان ملا خان زوی دی د دیني او عر فاني دري او عربي لیکونو ټولګه ده چې نجم الدین آخونزاده په خپل خط رانقل کړې او خوندي کړې چې د علم او سلوک د تعمیم په لاره کې دده هڅې او ور سره دده د لاس خط رارسوي .

په کتاب کې پنځه پنځوس مکتوبونه خوندي دي چې بیلا بیلو کسانو ته لیږل شوي او بیلا بیل علمي ، دیني ، عرفاني او سیاسي مطالب لري، لومړی لیک د مولانا عبد الغفور سوات صاحب په نامه دی چې د ملا نجم الدین پیر دی او دلیکونو لیکونکی هم زیات عقیدت او ارادت ورته لري چې د حجت قویه په نامه خپل یو اثر ورته لیږي.

یو بل لیک یې دبیت الله شریف د نبوي جومات خطیب په نامه دی، چې د صاحبزاده عبدالحی سپارښت یې چې حج ته تلیی، ورته کړی دی. یو بل لیک یې د امیر دوست محمد خان په نامه دی چې توصیه یې ورته کړې چې رعیت ته په برابر نظر وګوري او قوي پر کمزوري لوړ ونه ګڼې. یو بل لیک هم د امیر دوست محمد خان په نامه دی چې ده ته یې دروغتیا دوعا پکې کړې ده. یو بل لیک د سرادر زکریا خان په نامه دی چې د حال پو ښتنه یې پکې کړې ده، یوبل لیک دسید عظیم شاه کند هاري په نامه دی چې د عرفان او سلوک لار ورته روښانوي.

ددې رسالې یو بل لیک د مؤلف د زوی ملا سعد الدین په نامه دی چې د تقوی او دینداری لارښوونه ورته کوي . دکتاب دوه دېرشم لیک د ملا میر حسین بازارکی په ځواب کې دی.

د کتاب څلور دیرشم لیک د وزیر اعظم په نامه دی چې نوم یې نشته خو کیدای شي چې دا به د امیر شیر علي خان د صدراعظم سید نور محمدشاه په نا مه وي چې د ده خدمتونه یې ستایلي ، خپل ملاتړ یې ورسره اعلان کړی او د پر مختک دوعاګانې ورته کړی دي. پنځه دیرشم لیک بیا هم د امیر دوست محمد خان په نامه دی چې د پاچاهی مبارکي یې ور کړې او دخلکو د خدمت او د دین دساتنی بلنه یې ور کړې ده .

اووه دیرشم لیک د ملا مشک عالم آخونزاده په نامه دی چی د ده دینی جهد یې ستایلی دی. د کتاب اته دیرشم لیک د ملا محمد علم آخوند کند هاري کاکړي په نامه دی چی د صو فیانو د اقوالو د اختلاف په اړه یې ورته کښلی دی. نه دیرشم لیک یې بیا هم دخپل زوی ملا سعد الدین په نامه دی چې دوعایې ورته کړې او انساني کمالاتو ته یې را بللی دی.

څلویښتم لیک یې دسوات صاحب په مړینه یوه تعزیت نامه ده او د هغوی دلوړ شخصیت ستاینه یې پکې کړې ده.

دوه څلویښتم لیک د شیخ میا تبرک الله دلیک په ځواب کې دی چې له دوی نه یې د دوی د « رد وهابیه » په نامه کتاب چې د امیر شیر علی خان په وخت کې چاپ شوی و، غوښتي چې ده ورلیږلی دی.

دري څلویښتم لیک د صوفي عبد الرسول درانی اسحاقزي په نامه دي او د بیوزلانو مرستي او لاسنیوی ته یې رابولي. پنځه څلویښتم مکتوب د میا عمر جان د لیک په ځواب کې دی. په شپږ څلویښتم مکتوب کی یې سردار محمد حسن خان او سردار

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیر یندل خان ته د دوی دپلر د مړینی تسلي ورکړی او دوعایې ورته کړي ده ، اوځلویښتم لیک دسوات صاحب دزوی په نامه دی چې د حالاتو په بدلون یې تشویش ښودلی او لارښوونه یې ورته کړې چې د پلار لاره ونیسي او پر مخ ولاړ شي .
اته ځلو یښتم لیک د حاجي ملا محمد اکبر په نامه دی چې د ظاهري او باطني

یاددونه :
دغه مقاله په کال (۱۳۸۳ لمریز) کې د اروابناد نجم الدین آخونزاده ځیړنغونده کې لوستل شوې.

ملا نجم الدین آخونزاده
د« سعید افغانی » په لیکونو کې

گــرانــو لوستونکو :
خدایبخښلی دکتور مولوی محمد سعید « سعید افغانی » دخپل کتاب کې چی « زما ژوند» تر عنوان لاندې لیکلی وه او په کال (۱۳۶۵) هجری کې خپور شوای، دمصلح او مجاهد ملا نجم الدین آخونزاده صاحب په هکله داسې لیکي:
زه دخپل پلار [۱] سره څو واری « هډی » ته د مرحوم ملا نجم الدین آخونزاده صاحب زیارت ته تــلی یم او اکثر به زما پلار د روژې د مبارکی میاشتې په اولو ورځوکښې د قرآن کریم خــتــم د نجم الدین آخند زاده په جامع جومات کی د زیارت تر څنگه کوه او هلته به د روژی د میاشتو په تراویحو کښې درې شپو کې ټول قرآن کریم ختم او لوستل کیده.
دی ختم ته دمشرقی، ننگرهار حتی د سرحداتو ډیــر خلک را ټولیدل. هلته په هغو شپو کی تود لنگر د هغه ځای د شیخانو د اسلام پور د پاچایانو په مشری چلیده. په دی لنگر کې زرهاؤ خلکو ته ډوډی ورکوله کیدله، ډیر مالونه حلا لیدل او زیاتی وریجی او ډوډی پخیدلې.
دی لنگر ته د روژې په اولو شپو کې زیات خیراتونه او مرستی رسیدلی. مرحوم نجم الدین آخونزاده صاحب د وخت پوه عالم او سالک ؤ. دی د صوات مرحوم ملا غفور آخونزاده مرید ؤ. دی د قادری په طریقی کې پــیر او مرشد گرځیدلی او په زرهاؤ مریدان او په سلها ؤ مأذونان ئي در لودل. د نجم الدین آخند زاده صاحب مأذونان په ټول افغانستان کې د پوره شهرت خاوندان ؤ.
نجم الدین آخونزاده صاحب لوی مجاهد ؤ او د انگلیسانو په مقابل کې ئی د امیر عبد الرحمن په وخت کې زیاتی مشهورې غزاگانې کړې دي.
دی د امیر عبد الرحمن په عصر کې دمهمندو د قام په « جروبی » علاقې کې اوسیده او بې د امیر د اجازې څخه د انگلیسانو په مقابل کې ئې جهاد کولو تر داسې اندازې دده جهاد قوت موندلی ؤ چی انگلیسانو امیر عبد الرحمن خان ته یو لیک واستوه چې په هغه کې دری لاندی مطالب درج ؤ.
۱- ملا نجم الدین د سرحد څخه لرې کړه ځکه دی زمونږ په مقابل کې د جهاد پارونه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- ثرخي سپه سالار چې په کنړ کې دی هغه د مجاهدینو سره مرسته کوي نو هغه له دې ځای ځخه وغواړه او بل چیرې ئې واستوه .

۳- دافغانستان او دسرحد دخلکو سره تک او راتگ بند کړه.

امیر عبد الرحمن خان د انګلیسانو په ځواب کې داسی ولیکل:

۱- نجم الدین آخونزاده صاحب زما په واک نه دی. هغه د مهمندو په آزاده سـیمه کې او سیري او په خپل سر د تاسو په مقابل جګړی تنظیموي. زه په خپله هم د هغه د زیات شهرت او اعتبار څخه ډاریږم. دی دلته په افغانستان کې زیات مریدان او مخلصان لري او خلک په ده باندی د ولایت دومره قوی عقیده لري چې که دوی چیرې پس له محمد صلی الله علیه وسلم په چا باندی د رسالت عقیده منله نو به په دې باندې به ئې دپیغمبری ایمان راوړی وي نو ښه داده چې د افغانستان څخه بیرون وی.

۲- زه حاضریم چې ثرخي سپه سالار دستاسې دلیکنې په اساس دکنړونو څخه بدل کړم خو په دې شرط که چیری هلته د تاسو په ضد وضعه زیاته ورانه شوله مسؤلیت به ئې زما په ذمه نه وي ځکه چې زما به فکر د ثرخی سپه سالار وجود هلته چې پوه او مدبر شخصیت دی دستاسو په ګټه دی.

۳- لطفاً موضوعات لږ دقیق وڅیړي هغه داچې دافغانستان او سرحدي خلکو تر مینځ پولې ارتې او دوی تر مینځه د وروری روابط نه شکیدونکی علایق دي چې هیچا ته دا امکان نه میلاویږی چی ددوی تر مېنځه تګ او راتګ بند کړی. او که څوک دی کار ته اقدام وکړی ؤ به ئی نشی کړی - ځکه ورور د ورور څخه جداکول او خپل او دخپلوان څخه بندول آسان کار نه دی او هغه هم بیا په داسی ارته سیمه اوبیدیا کې.

وائي: د امیر عبدالرحمن خان په یاداشتونو کې راغلي دي چې ده په پټه د مرحوم نجم الدین آخندزاده صاحب سره رابطه درلوده او په مخفي ډول ئې خلک د انګلیسانو په مقابل کې پارول خو په ظاهر کې د انګلیسانو سره د عدم تعرض متعهد ؤ.

(۱) مولوی عبد المجید د مولانا سید امیر زوی په قوم صافی د لغمان د ولایت دعمرزیو په قریی کې د خیر آباد د کلي او سیدونکی دی.

دی دخپل دوخت لوی مجاهد ؤ او د افغانستان د استقلال او آزادی په جهاد کې یې پوره مؤثـره برخه درلوده او دخپلو قومی ځوانانو، مشرانو، شاګردانو او پیروانو سره د انګلیسانو په مقابل کی دډکی، تورخم، او ناقی په سیمو کی جنګیدلی دی.

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

د «النجم» د قلمي جريدې د ادبي فعالیتونو یوه بیلګه

درنو لوستونکو!

د هډې نجم المدارس د ننګرهار ولایت په جنوب کې د نجم الدین آخونزاده د زیارت تر څنګ موقعت لري. دا مدرسه د وخت دوو مشهورو مدرسو څخه وه چې ډیردیني علماء ترې فارغ شوي دي او د نجم الدين آخونزاده چې په هډه مشهور وه په نوم یاده شوې ده.

په کال (۱۳۲۸ هجری ش) کی مولانا محمد سعید «سعید افغاني » فعال، مخکښ ، اجتماعی شخصیت او دینی عالم، ددی دارالعلوم یانجم المدارس په مدرسه کې لمړی د استاد او بیا د مدیر په توګه وګمارل شو.

سعید افغاني ددې مدرسې د مدیریت تر څنګ په علمي، دیني، سیاسي او فرهنګي برخو کې د خلکو د اذهانو د روښانولو په مقصد او موخه ډیرې هلې ځلې کړي دي چې د«النجم »دقلمي اونیزه دیوالي پاڼه یا جریده دهغه وخت د امکاناتو او محدودیتونه سره سره د یادولو وړ ده.

ددې جریدې چلونکی مولانا محمد سعید«سعید افغاني» د نجم المدارس مدیر او مرستیال یې په هغه وخت کې د دولسم ټولګې ممتاز او با استعداده شاګرد چې دښکلي املا، انشاء او حسن خط خاوند وه ښاغلی حضرت خان و چې د جریدې د تخنیکي جوړښت تر څنګ د مضامینو د انتخاب او لیکلولو کار یې د مولانا سعید افغاني تر مدیریت او رهنمایي لاندې پر مخ بیوه.

دا جریده دډیزاین او محتوا له نقطه نظره ډیره په زړه پورې وه او د شاګردانو، استادانو او نورو مینه والو د پوره پاملرنې او تو جه وړ ګرځیدلې وه.

غواړم دبیلګې په توګه دښاغلي صدیق الله د« مبارک شه» تر سر لیک یوښکلی شعرچې د« النجم»

د جریدې په څلورمه ګڼه کې په ۱۳۳۷ هـ ش کال د عقرب په ۲۱ نیټه چې د دغه جریدې یا اونیزې فرهنګي لاسته راوړنو په اړه یې لیکلی او نشر ته سپارل شوی وه ستاسو پام راوګرزوم•

مبارک شه

دغــه عــزم او دا کــار شــه مبارک
د« النجم » دا اخبـار شــه مبــارک
چې غفلت ځینې راویښ قام او ټبرکا
دا خــدمت او داکــردار شه مبارک

چې غرض یې داسلام لاره ښودل وي
یــو قــدم پدغــه لار شه مبارک
د افکارو د روزنې درس به راکړي
هر یو درس یې په بار بار شه مبارک

(c) ketabton.com: The Digital Library

پــرګنو ته بــه د علم رڼـــا ورکړي
دا رڼـــا او دا انـــوار شه مبــارک
د ادب او اجتماع لار کـې قدم دی
دا اقــدام او دا رفتار شه مبادک
سعادت چې دخپل قام اوطن غواړي
د« سعید » دغــه افکار شه مبارک
د« صدیق » دعاقبوله کړې ای خدایه
دغه سوال ستا په دربار شه مبارک

چهارشنبه د ۱۳۳۷ هـ ش کال دلړم ۲۱ نیټه
دهډې نجم المدارس

یادداشت:
د یادولو وړ بولم چې هغه وخت چې د النجم جریده نشریدله تر اوسه د پښتو املاء او انشاء بعضی د لیکلو ډول او جزیې قواعد بدل شوي خو ما د امانت دارۍ لپاره د هغه وخت ټول مطالب په هماغه رسم الخط ثابت پریښې.

د کتاب ځانګړتیاوې: مولانا نجم الدین آخند زاده د « النجم » په هنداره کښې

لیکنه اوټولونه: امین الدین « سعیدي - سعید افغاني »
دافغان اســتراتیژیکو څېړنیزمرکز او د حق دلارې کلتوري ټولنې مسؤل مدیر- جرمني

پته :
saidafghani@hotmail.com بریښنا لیک:

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځوريز برخه

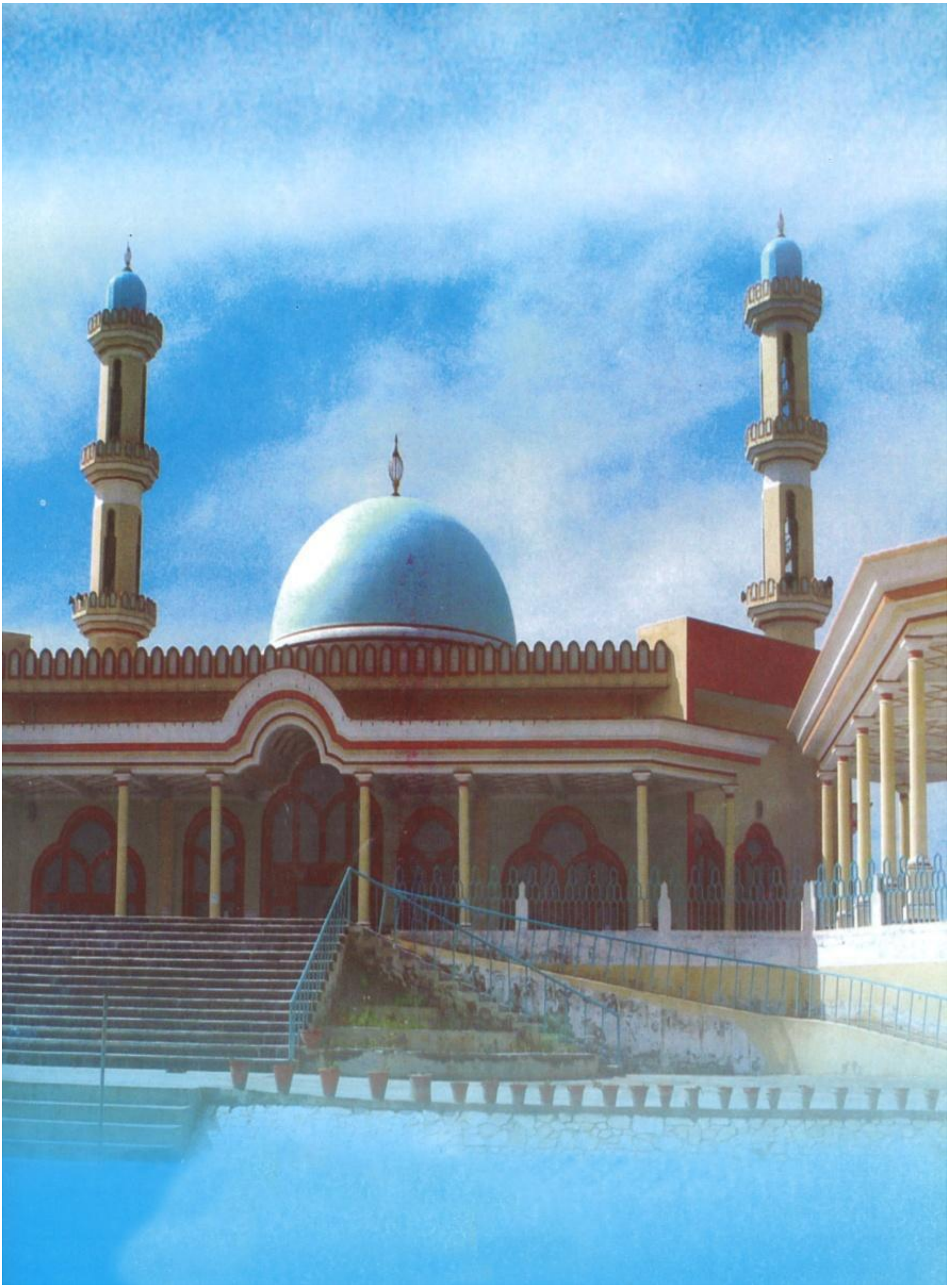

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» د دولسم ټولګي شاګرد
اداره په هډه کښې
پته «ننګرهار نجم المدارس»

اوه ورځنۍ پاڼه
بې د رخصتي د ورځو هره
چارشنبه نشریږي

«د اخبار د مدرسې جریانات بیني او اجتماعي، دیني، تربیوي خبرونه کوي»
«مسلمان»
پوره مسلمان هغه دی چې د ژبې او د لاس د ضرر نه ئې مسلمان ساتلي وي «حدیث»

ګڼه (۱) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د میزان (۳۰) (۱) کال

«مرام»

«سعید افغانی»

د الله په نوم شروع ده چې رحمن او رحیم دی. د کامل صفت وړ الله پاک دی چې د ټول مخلوق مربي د جزاء او د حساب د ورځې مالک دی ټولې خلکې او یې چې یوازې تا له عبادت کوو او تنها تا نه معاونت غواړو. مونږ ته سمه لیاره وښیه د هغو خلکو لیاره چې پیرزو ینه دی پرې کړې نه د هغو لیاره چې ستا د غضب لاندې راغلي او نه د هغو کسانو لیاره چې بې لارې روان دی آمین

وصلی الله علی محمد و آله و صحبه و سلم اما بعد

د خلکو خدمت تربیه او یوه ټول دی که خلک پوره شي هر څه کیږي د پوهو او هم مسئولیت دا دی چې په ژبه او قلم سره د خلکو د یوه کولو خدمت په پوره پاک نیت تر سره کړي. د نجم المدارس مدرسه چې د مرحوم نجم الدین اخند زاده روحاني ستر مجاهد تر څنګه ده مرحوم غازي اعلحضرت محمد نادر شاه شهید جوړه کړې. د غه مدرسه د ده د صالح خوی اعلحضرت المتوکل علی الله محمد ظاهر شاه په روښانه دوره کښې د غه رشد ته رسیدلې چې د ژبې او قلم په ذریعه د خلکو خیر او فلاح د پاره خپله تبلیغي وظیفه سرته ورسوي. هم د وطن په منابرو او مجالسو په اخبارونو او مجلو علی الخصوص د ننګرهار په ورځ پاڼه کښې د مدرسې د منسوبینو تبلیغي خدمت هغه دی چې لیدل کیږي په همدغه اساس اوس د دا «النجم» د اخبار اراده سره د ټولو مشکلاتو مینځ ته راغله د اخبار به یوازې د مدرسې په ګډ ارشاتو اجتماعي، او دیني، تربیوي، مسائلو متعلق خبرونه کوي اوس به سم دستي په اوه ورځو کښې یوځل د چارشنبې په ورځ بې د رخصتي ورځو قلمي خو نشیږي د مدرسې د پاره نشریږي امید دی چې آینده به د وسائلو د تکمیل په صورت د عامو خلکو د استفا دې نه هم صرفه او ورځ د نتي مونږ به د غه کار کښې د امید واري هغه چا سره لرو څو مره چه مونږ نه د کار او خدمت اراده او ارزولري هم د ضرورت په اندازه شته دی

«خبرونه»

په نجم المدارس کښې د مدرسې د علماؤ له خوا د پاکستان د حکومت او ضاعو باندې چې په هغه ملک کښې ئې نظامي حکومت روان کړی د وزیرانو او مشرانو بندیانول او د خلکو په اختیاراتو لو بحث دی تاسف او د خوشیني اظهار وشو. د او ضعیت ئې د دنیا د اصل اباتو موجب د پاکستان د مسلمانو خلکو د پاره ئې د کوم بل ځای په تحریک حادثه و بلله.

«سره میاشت»

مونږ خلکو ته د سرې میاشتې د مؤسسې تقویه د اسلامي لیار ښوونې په مطابق معرفي کوو امید لرو چې د نجم زبلو د پاره به د غه مؤسسه د معاونت لاس ورکړي

«د معلم د ورځې په متعلق»

په نجم المدارس کښې د پوهنې د وزارت د غه اقدام ته ښه هر کلی وشو وویل شول چې د معلم د اهمیت او قدر دانئ په وجه به د افغانستان د آینده نسل تربیه نوره هم قوي شي.

«نوی پروګرام»

سږ کال په نجم المدارس کښې نوی درسي پروګرام عملي شو د دغه پروګرام په مطابق شرعي علوم ویل کیږي او حیاتي مضامین

« هیله » بناغلی «حضرتخان»

ده دی اخبار په متعلق دا زما درلودونکې نا ذرت نه هیله لرم چه د خلکو د جامعې د فایدې او د ښې سعادت له پاره ئې وسیله وګرځوی. مونږ د مدرسې منسوبینو د پاره خو مره چه دی پاڼې سره په زړونو کښې علاقه او محبت او دلچسپي لرې هغو مره د خدمت توفیق هم غواړو. دلوستونکو شوق او ذوق دی د دوی د استفادې موجب د نورو د پاره دی د ښو لیارښونې اساس شی.

« ژبه او لاس » «سعید افغانی»

ژبه او لاس دژوند په اړخونو کښې دیره پام لرنې د په د ژبې او لاس محرک باید اداره شی د کار او خبرو ښه او بد ترخه او خواږه اکثر په ژبې او لاس اجراء کیږی.

« پښتون قام » «پاچاخان»

پښتون قام ښه قام دی یا د چه زما قام دی ځکه ما ترښه ښکاری د دنیا د خوا د نورو مقابله د یره ښه کولی شی هر راز سختیو ته ود ریږی لکه ټوپک، ماشین او غیره هر مصیبت ته تکلیږی خو یره پیسو ته نرشی ټینګیږی.

« تقدیر » مولوی عبد الجبید «حمیدی» مدرس

تقدیر ټول مصیبت زده او غمجنو خلکو ته تسلی ورکوی پریشانی کانی خفګانونه له مینځه باسی. تقدیر خلک د مایوسی نه خلاصوی د اطمینان او امید وادی ساحې ته ئې راباسی که سړی ډیر ثروت او غنا خاوند شی دتقدیر په تصور د کبر او غرور نه په ځنګیږی او که بیا ډیر و تکلیفونو او مشقتونو سره مخامخ شی بی صبری جزعه او فزعه نه کوی او د تقدیر په خیال ځانته تسلی ورکوی. آدم علیه السلام باندې موسی علیه السلام تنقید وښو چه ته هغه آدم ئې چه د ستا په ګناه سره ستا ټول اولاده له جنته راووته آدم علیه السلام دهغه په ځواب کښې وویل چه ایا تورات زما د پیدا ئینښت نه څو کاله د مخه پیدا او ۴ هغه ورته و فرمایل چه څلوینښت کاله بیا ئې وویل چه تورات کښې د اسې ندو لیکل شوی چه آدم به د اسې کار کوی ؟ موسی علیه السلام و فرمایل هو آدم علیه السلام وویل نو د زما کار د تقدیر حکمت و موسی علیه السلام چپ او آدم علیه السلام غالب شو.

« د تقدیر ګناه نه ده » «سعید افغانی»

تقدیر د قدرت کار دی زمونږ وظیفه کار او عمل دی قدرت مونږ ته اختیار را کړی عقل او فکر او اعضا لرو وسائل هم شته نو که مونږ ښه کار او عمل نه کوو دا نو د تقدیر ګناه نه ده

« کار او کسب د اسلام په نګاه » مولوی احمد ګل «مدرس»

« د ښوی حدیث نه »

د حلال کسب طلب فرض دی ښه پاک شی چه تا سو خوری هغه شی دی چه ستا سو د کار او عمل محصول وی که د حضرت مصطفی «ص» ژوند نه ته ځیر شو او د سیر او احادیثو کتابونه مطالعه کړو د ده علاقه مندی د کار او کسب سره پوره او رڼه کیږی د محمد «ص» او صحابه و تجارتونه د ستار ۴ مخ په پاڼو کښې ثبت دی د مصطفی «ص» دلویو عادا تو او خصوصیاتو نه دا و چه اکثر به ئې خپل کارونه په خپله کول په کور کښې هم ځینې د کور کارونه په خپله انجامول. هر قسم رنګا کار چه وریه مخ کیدلی بی د کوم عیب او عار نه ئې تر سره کوه. ده د ضرورت په وخت کښې د مسنا فر سود کور کارونه هم انجامول. هغه چه مشاغل ئې کم وی کولی شی چه د نورو کارونه وکړی مګر حضرت سید الابرار په داسې حال کښې چه په ډیرو مهمو مشاغلو مصروف و د ده نه داسې وضعیت د کار او د خلکو سره د کمال علاقه مندی ښه بلل کیږی.

« اعلان »

که څوک په شرعی مسائلو کښې د مدرسې نه پوښتنه وکړی که د دفعې او د جرحې په مقصد نه وی مدرسه به د نجم د المدارس دعلماو په ذریعه سم د خپلو مقرراتو سره ځواب ورکړی.

« دی اخبار د پاره »

دی اخبار ته باید ډیر مختصر مګر زیات مفید او متین مضامین تهیه شی.

« توکل » مولوی عبد الشافی « مدرس »

چه په کار او عمل اقدام وشی بیا د نتیجی او ثمرې توکل په خدای دا توکل دی نه دا چه څه نه کړو شو ته ناست یو او دا یو توکل په خدای توکل د کار او فعالیت نه وروسته ځیز دی که د تدبیر او مشورې نه کار او خستل شی او سړی بیا بیا هم مایوسه نه شی کار کیږی او که فرضاً ناکام شی مسئولیت ئې ساقطیږی خدای پاک د مشورې نه وروسته د کار د عزم په صورت د فتوکل علی الله امر کړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

اوه ورځنی پاڼه

چلوونکی «سعید افغانی» دنجم المدارس مدیر

مرستیال «حضرت خان» ددوهم ټولګی شاګرد

اداره په هډه کښې

پته «ننګرهار نجم المدارس»

بی درځستی دوره خوره

چارشنبه نشریږی

د اخبار د مدرسې جریانات بیانی او اجتماعی، دینی، تربیوی، خبرونی کوی

«موږ» «سعید افغانی»

موږ پښتانه مسلمانان یو اصیل پښتون، او مسلمان او موږ د خپل قام دخیر او بهبود ساتونکی

ګڼه (۲) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال دعقرب (۷) (۱) کال

«د سبز تعلیمی کال» «د مدرسې په انجمن کښې اوریدل شوی» «سعید افغانی»

که خدای کول سبز کال د مدرسې د خدمت دپاره زما خیال دادی ۱ که د مدرسې تعمیر دلیلیو نه تر درسونو پوری پوره منظم وتړل شی ۲ که د کتابخانی نه د استفادی دپاره او د اخبارو او جرائدو نه په هغه کتابخانه کښې کوم منظم جوړه مازدیګر له خوانه د تفریح په دول مطالعه په هغه کتابخانه کښې وشی بیلا به نوی اوکه په هغه کتابخانه کښې را دیو هم د استفادی دپاره وی بنه ده ۳ که د یو مختصر قلمی اخبار په هفته کښې یو ځل خولسیخی ترتیب شی او ددې دپاره په هره میاشت کښې انتخاری مدیر او ددې اعضاء تعیین شی بنه به وی ۴ که زموږ په لاس کښې یو خه بیسې راشی تر څو د ځینی اصلاحی او تنظیمی کارونو د پلیشی رقت دپاره صرف شی که د انجمن تنظیم د میلمنو د ننګ او د اتګ او د اسې نور ضروری مصارف چه په بودجه کښې ورسره مساعدت نه لري په سبز کال کښې موږ سره داخیال هم دی که د یو کوم حرفت او صنعت کارچه د مدرسې سره مناسب وی آلات او اسباب پیدا او کارشروع شی ۵ موږ غواړو چه په سبز کال کښې د مدرسې د طلابو د حوایجو د تکمیل دپاره چه له یوی خوانه د دوی د اضتسلو د شیانو نه ګټه په لاس راشی او له بلی خوانه د دوی مشکلات هم په نظر کښې ونیول شی د یو دکان سرپشته ضروری ده دا دکان به او س په مجلس و دی پانګی سره د یو مجلس لوی کار به خیر شروع کوو تر څو د آینده دپاره بنه انکشاف پیدا د مدرسې په ګټه تمام شی مقصد دا چه دا دکان آینده د مدرسې د معلمینو او اداری خلکو د مالی بنیسی د تقوی دپاره اساس او د مدرسې د پلیشرفت دپاره همدا د طالبانو د مشکلاتو د حل دپاره به هم په کښې خیال وی ۶ د دولسم ټولګی محصلین دی هر کال د مدرسې د عمومی اصلاحاتو دپاره غور کوی کو ښښ د کړی چه د مدرسې د بنه والی دپاره د مخکښنی کال نه زیات عمومی توجه پیدا لوی تعضت شروع په آخر د کال کښې د خپلو کارونو راپور کلنی تولنی ته وړاندی کړی د اکار د اسې صورت لری چه اول تر اول له ددوهم ټولګی اعضاؤ تر بله اخوت، همدردی، حوصله مند ګذاره عملی کړی او بیا د مدرسې د اصولو تعمیل تقوی خپلو اوضاعو ته بنه تغییر، پاکی اتفاق، دد نیا د اوضاعو نه باخبر تیا، دو ... [illegible]

«خبرونه»

«د مدرسې د اوضاعو په مناسبت»

۲۹-۷-۳۷ تاریخ و چه په نجم المدارس کښې د مدرسې د اوضاع په حقله مجلس جوړ شو مجلس ملا سید غریب د قرآن کریم په تلاوت افتتاح کړو په دغه مجلس کښې مولوی عبدالشافی مولوی عبدالمجید مولوی محمد شریف د مدرسې مدرسینو او مولوی محمد ایاز د ملا تقی منتظره هم ادګر ملا حضرت خان، ملا عبدالرزاق، «د آصف» ملا محمد ابراهیم» ملا شمس الاسلام سید محی الدین «علوی صدیق الله ککړکی» ملا شاه جهان د مدرسې شاګردانو وینا وی او مضامین ولوستل او بنه مفید نکات ئی بیان کړل په آخر کښې «سعید افغانی» د مدرسې مدیر د استاذانو او شاګردانو د اوضاعو د رضائیت اظهار او وی ویلی که څه هم زه د مدرسې په موجوده اوضاعو خوښ یم مګر خومره چه زموږ دپاره په کار دی خصوصاً بایلا په دغه آساس قوی قدمونه پورته شی مجلس دوطن د آرامی او ترقی په دعا خاتمه ومونده.

«بخشش، او تحسین»

په دی لیږ دعقرب د معلم د ورځی په مناسبت په جلال کوټ کښې یو لوی مجلس جوړ شوی و په دغه تولنه کښې د نجم المدارس مدرسیان او منسوبین هم حاضر و د مجلس په آخر کښې ځینی د مکاتبو معلمینو ته او مولوی احمد ګل د مدرسې مدرس ته د یوی میاشتی معاش مکافات او مولوی محمد شریف او مولوی عبدالمجید او مولوی عبدالشافی او مولوی شمس الرحمن د نجم المدارس مدرسینو ته د تحسین ... [illegible]

«د داول مخ پاتې»

جنبش د اخبار د لوستلو او وسې علاقه او څه نور نیات مضمون لیکل او د اسې لو ضرور مسایلونه فکر او توصیه وکړي که د د ولسم تولګي اعضا په وار سې دوه دوه ورځې ورو سته د حاضرۍ په وخت کښې یو څو مختصري جملې د اصلاح په چول نورو شاګردانو ته په لاندې ډول الطوسې بیان کړي بلکه په بره لوی لږ د پاکۍ او نظافت د لوا فصوح مخ تیوی د مناسبو او ملي جامو سره پشته ۲ په صنوفو کښې یو ترتیب بلکه اخلاق ګذاره ۳ د درسو د اهتمام دپاره غور ۴ د لیلیو د تنظیم او ترتیب سره پښتنه او توصیه ۵ د د ووري څو په ظرف کښې چه کوم ناوړه حرکات د متعلمینو له خوا حس شوي وي مجمل په کنایي طرز سره یوه کول او توصیه ۶ د حاضرۍ دپاره عمومي وصایا وي ۷ د مدرسې د پیشرفت دپاره د ټولو شاګردانو د رقابت په وسعي سره توجه ۸ د اخبار شوق ۹ د سپورټ او جماعت، تقوی او پرهیزګارۍ اهتمام ۱۰ د کار او عمل دپاره په خپل وخت کښې توجه ۱۱ د مدرسې د تعمیر د آبادۍ دپاره د خپلو لاسو او د قوت نه هم کار اخیستل. زما د غه مطلب د سږ کال دپاره یقین لرم چه پوره ځای به پیدا کړي ځکه ما په خپله تر سره کول نه دي ښودلي که زمونږ د مدرسې منسوبینو له خوا مساعدت وي امید دی چه مدرسه به د دغه افکارو په تعمیل د عملي اقدام وارې سره نتیجه کړي د اهمیت وړ خبره دا ده چه د مدرسې د سطحې د لوړوالي او د اسلام او د دین د خدمت دپاره نور مسئولیتونه او وظایف هم لرو امید کوم چه د دغه مطالبو سره کوټلي دپاره زمونږ د وخت اعضا ضرور دا ګټه شي بیا.

«اعلان»

که څوک په شرعي مسایلو کښې د مدرسې نه پوښتنه وکړي که د دفعي او صحیح په متصل توګه ملا سنه به د نجم المدارس د علماؤ په ذریعه سم د خپلو مقررو تو سره جواب ورکول کیږي.

«دې اخبار دپاره»

دې اخبار ته باید چه مختصر مګر زیات مضیل او متین مضامین تهیه شي.

«د وخت اهمیت» مولوی شمس الرحمن «د مدرسې»

ښکاره او هویدا ده چه هر وخت ځانته او جلا قدر او اهمیت لري او هر کار د خپل مخصوص وخت پوري موقوف وي. په ځواني کښې تلاش شوق او ذوق حرکت او حرارت وي په زړه والي کښې بیا بل ډګه حال جلا افکار او سنجش وي. د روغتیا مرتبې او وخت ته د ناروغتیا مرتبه او وخت تشي رسیدلی د مالداري او هستۍ وخت باید قدر وکړو د غریبۍ د څلور غمه وځوړو او داځکه چه د غه مرتبې ته د رضا او نا توانۍ مرتبه تشي رسیدلی. مونږ چه ګورو د انسان عمر ددې ټولو نځو لاتو او نیلالو څخه اخته دی د انسان عمر او ژوند دوه ورځي توب نه ترځوانی بیل بیل مناسبات لري. د انسان د عمر نه چه لمحه یا ثانیه تیریږي هغه مونږ د انسان د خوږ عمر ملا کمیږي نو باید هر انسان خپل عزیز عمر لاوبالي ونه شمیري د بیلې بیلې زمانې څخه استفاده وکړي لکه چه رسول «ص» یو صحابي ته فرمایلي دي غنیمت وګڼه پنځه څیزونه مخکې د پنځو څخه ځواني خپله مخکې د زړه والي نه روغتیا خپله مخکې د ناروغتیا مړینت او توانایي خپله مخکې د رضا او ناتوانۍ نه فراغت خپل مخکې د مشغولتیا نه ژوند خپل مخکې د مرګ نه.

«وطن» «آسف» «د دولسم ټولګي زده کوونکی»

حقیقت دا دی چه د وطن مینه د هر چا نه زیاته ده د امینه د اسې څیز دی چه لوی لوی خلک حتی پیغمبران هم ترې ځان نه شي خلاصولي حضرت محمد صلی الله علیه وسلم کوم وخت چه د مکې شریفې څخه هجرت کولو نو ډیر یک په وخت کښې ئي له ډیرې سوزه څخه مکې معظمې ته داسې خطاب وکړو چه که زه د ستا د اهل له لاسه لوی ویلی نو هیڅ کله به زه له تا څخه نه وای جلا شوی. د وطن مینه او محبت د ایمان څخه یو جزء شمیرلی شي نو بنا پر دې اساس مونږ باید د دې پر دې متوجه شو چه د خپل ګران هیواد په آبادۍ کښې زیار او زحمت وباسو که څوک غواړي چه د وطن د ترقۍ دپاره څه تیاری او چارې وسنجوي باید د هر څه نه د وطن د خلکو سره ښه روښانه ویسي که مونږ غواړو چه مملکت مو په مترقي ممالکو کښې وشمیرلی شي باید چه په ګډه سره د وطن د خیر دپاره ملا وتړو او د ښاو په اخلاقو څخه ځان او نورو ته د نجات وسایل برابر کړو او په زړه پورې ډول سره دوروري او وحدت لاسونه ور کړو په دې وخت کښې به دا څه کوم چه زمونږ ګران هیواد به د ټولو کاميابیو مرکز وګرځي.

÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ د النجم ÷ په ÷ حقله

ای ګرانو لیکوالانو ÷ ای د مینې پښتنو ÷ ای د خا وري خادمانو ÷ ای باخبره ادیبانو چه له خاورې ئې یا نیږي ÷ مال او سر څنګه تیریږي ÷ د علم مخ ته ورځي نیږي ځینو وسیو کښې لګیږي ÷ غیرت مند افغانانو ÷ د غه نوی خوب اخبار ÷ په النجم دی یادګار ÷ مضامین لئ مزه دار ÷ که دې ټولو که اشعار ÷ مبارک دې وي پوهانو د دې اخبار به لوی خدمت کړي ÷ خیر خواهي به د ملت کړي ÷ اواز به اوچت کړي خلک به پوره له غفلت کړي ÷ ښه د ښه دي محبانو ÷ په کښې شته پند او حکمت د درس د دین او دنیا ته ÷ اچوي روح کښې تقویت ÷ ښه خبرات او نوی نهضت فداباد صادقانو ÷ کرشه هم بنې جید شته ÷ ښه د عکس نظري شته ÷ د بیاني اتیانه ده دري شته ÷ خارجي او هم دلي شته ÷ ترقي ګورواي پوهانو ÷ علوي رښتیا هم

[illegible]

[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

چلوونکی ❀ سعید افغانی ❀ د نجم المدارس مدیر
مرستیال ❀ حضرت خان ❀ د ولسم ټولګی شاګرد
اداره ❀ په هډه کښی ❀
پته ❀ ننګرهار نجم المدارس ❀

اوه ورځنی | پاڼه
یی درځنی دورځو هره
چارشنبه نشریږی

د اخبار د مدرسی جریانات نشری او اجتماعی، دینی، تربیوی، خبروني کوی
❀ ژوند ❀ «سعید افغانی»
ژوند یوه معنی ده دا معنی هغه چا حل کړی چه دوی او دنیا یې په فکر په پاک عشق حرکت او جنبش ورکړی

ګڼه —۳— چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب —۱۴— —۱— کال

❀ امید واری ❀
«همیم کاکړ»

موږ د غه اخبار ته نهایت خوش یو او دا ځکه چه د علماو په غاړه تبلیغ او امر بالمعروف دی او د تبلیغ لپاره هم دوه جنبی لری خوله او قلم دوی د یاره چه د نجم المدارس الله تعالی علماو د قلمی تبلیغ لپاره هم تقویه او تربیه شی دا نجم د اخبار کار شروع شوی ګمان کوم دا اخبار که څه هم اوس د مدرسی د مدرسینو او متعلمینو لپاره خپریږی لاکن د وسائلو او شرائطو د پوره کید و په اثر کیدای شی چه د مدرسی له څوا عام اخبار او د خلکو د دینی خدمت په لیاره کښی یو مؤثر قدم شی او هرځای ته ورسیږی دا نجم د لید وند معلومیږی چه د النجم اخبار دینی تربیوی اجتماعی شیان خپروی او د مدرسی جریانات او پرخپل تنګ باندی لنډ اندازی او د علماو او د خلکو په افکارو کښی دیو والی او همکاری لپاره کار کوی څو ټول په یو فکر او متین عزم سره د حکومت او ملت د خیر او بهبود د پاره کار وکړی همدارنګه معلومیږی چه دا النجم اخبار غواړی چه خپل علمی مضامینو سره د خلکو افکار تنویر او روښان کړی او بد رسومات او پراګنده خرافات د خلکو نه لری کړی او اسلامی دین په اصلی اساس او شمه لیار کوم چه د هر چا د خیر لحاظ په کښی وی خلکو ته روان کړی لو په دی ملحوظ دا اخبار د یر لو مبارک اخبار او یو عالی مطلب او هدف لری لو یی باید هر څوک دی اخبار ته خوش یی او د تقویې لحاظ ئې وساتی ❀ خدایه ❀

دلپنتون د کامیابی لپاره خدایه
دلپنتون د نیک نامی لپاره خدایه
دا النجم بنه او چت او بنه بالا کړی
دلپنتون مل د ګاړی لپاره خدایه
چه اتول کړی لپنتانه په یوه لپاره
خپل منځو کښی همکاری لپاره خدایه
دا النجم واسطه او ذریعه کړی
دلپنتون د غمخواری لپاره خدایه
دا النجم لکه نجم بنه رڼا کړی
د همیم د دی زړه لپاره خدایه

❀ زړه ❀
«د حمید افغانی»

په بدن کښی د غوښی یوه ټوټه ده چه صالحه شی ټول بدن ښه کیږی او که فاسده شی ټول بدن فاسدیږی باخبراو شیئ چه دغه ټوټه زړه دی ❀ حدیث شریف ❀

زړه د روح مرکز دی او په ټول بدن باندی ریاست لری د زړه اصلاح په علم سره اخلی او د علم اندازه په عمل کښی معلومیږی هغه عمل په کار دی چه د خیر او بهبود اندازه و سره د خدای «ج» د رضا موجب د ځان او د خلکو په دنیا و خیر ی تقوی او پرهیزګاری د زړه کار دی ښه کار زړه ښه سلوک هم د زړه اراده او عزم غواړی د ځان او د خلکو د بهبود لپاره هغه هغه زړه کوی چه د انسانیت په رڼا روښانه وی د زړه رڼا روښانه توی نوراني نیت پیدا کوی او پوهه منځ ته راوړی ❀

❀ پوهه ❀

هغه خلک پوهیږی چه د ځان او د بل د خپل او پردی په پیژندلو او پالنه کښی خطا نشی هغه قوم حتماً مخ په وړاندی ځی چه د ژوند په اسل د وپوهلوی او وار په ګاڼ د خپل اساسی هدف تعقیب وکړی هغه ملت د ژوند حق لری چه د دوی ذهنی انکشاف د راینده او مستقبل په سنجولو کښی د استدلال او د منطق د تعمق او د ژور فکر په بنا ځان وی داسی نه چه کور کورانه تقلید او هرڅه ته په سطحی نګاه کتل وی هغه علم په درد خوری چه د ضرورت او د خیر اندازه ورسره داسی نه چه چیتی خوشی تیریدل او ځان منبود لوی هغه کار ته باید اقدام وشی چه د بوالهوسی نه بهر ځان او د خلکو دنیا ن ته خانی د عصر او زمان مستند ایجابات او د ملت معقول عنعنات ئې ومنی هغه پوهان باید د خلکو مقلدات وسنجوی چه د خلکو د ذهنی استعداد اندازه ګڼلی شی هغه وخت باید خبره وشی چه تاثیر وبښی د خلکو سره باید هغه وضعیت ونیول شی چه په یو قرار تر آخره ئې وچلوی هغه خلکو ته باید موقع ورکړی شی چه د علم او پوهی په مساوی د رڼا او وجدان خاوندوی د هغه شخص باید قدر وشی چه خپل خیر او تنسی د جامعی په خیر او شر کښی ګوری هغه ډاکتر او فیلسوف دی چه د قوم په درد پوه د محیط د اوضاعو په مناسب د اصلاحاتو چاره وکړی شی د قوم او د وطن بنیادی څیزونه پوهه، اقتصاد او صحت دی لو په دی ملحوظ هغه قوم او وطن کامیاب او موفق دی چه په دغه دری واړه شقونو کښی د کار خلک په کار اچوی

«سعید افغانی»

« محبت »
«حضرت خان»

محبت یوه د زړه پورې خوږه کلمه ده چه معنی ئی د
لوڅا، یا یو شي او یا یو کار سره مینه پیښتنه
او علاقه لرل دی د انسانیت حقیقی تکامل او پوره
والی په محبت سره راځي په نړۍ کښې هغه غوښ
هدف او مطلوب ته رسیدلی شي چه د خپل هدف
په لیار کښې په محبت سره قدمونه پورته کوي هر
چاته چه په خپل کار کښې محبت وي نو کار ئې
بې تکلیفه او سره انجامیږي هود ننه په کور
کښې هم د افرادو محبت د کور د انتظام د پاره
ښایسته شوي او بیا په ټولې او قریه کښې
د خلکو یو تر بله مینه او محبت د هغه کلي او قریې
ته د نیک نامي او ښه والي لوی وسیله
ګرځي د یو قوم او ملت لوړتیا او پرمختګ
د محبت له پلوه حاصلیږي په خلکو کښې اتفاق
او یو والی هم د محبت څخه زیږیږي نو او ننا
ت نیښې لنډۍ دا چه محبت سره هر څه کیدای
شي او د هر څه لپاره یو اغیزمن عامل او قوي
محرک محبت دی د نیښتیا محبت یو قوي محرک دی
مګر دومره لازم دی چه د محبت مناسب ځایونه
وپیژنو او په د غه اساس د محبت قدمونه پورته کړو

معاونت
«سلطان عزیز»

وتعاونوا علی البر والتقوی ولا تعاونوا علی الاثم والعد
وان واتقوا الله ان الله شدید العقاب — قران کریم
د انسان د ګټه اړی لوی او دګې ژوند یو موضوع د
یره مهمه او بار یکه مسئله ده لوی دي ضروري مسئلې
د حل د پاره الله (ج) حکیم حقیقي د مخکینی ایات په
ذریعه لیار ښودونه کړي او ارشاد ئې فرمائیلي چه
مطلب ئې دا دی د ښو کارونو په کولو او د بدو کا
رونو نه په ځان ساتلو کومک او مل د کاري
توی په ګناه کولو او تجاوز باندي یو بل سره ښته
او معاونت مه کوي خدای پاک خپل داهدایت
سره تقویه کوي او وائي چه دا ډیري د الله (ج)
څخه او داخلکه چه یقینا الله پاک ډیر سخت
دی د عذاب له پلوه) یعني بدي منلو هدایت
د داسي لوی مقتدر ذات الله (ج) باندي عمل
وکړي او پیښتان مونږ د دالهی سعادت د پاره یو
تر بله د اصلاح خیال او تعاون هم ضروري دی هغه
وخت چه ټول خلک اصلاح شي بیا کیدی شي
چه دا مشترک او د هر یو ځانته پیښي هم
ترلو مطلوب منزل پوري ورسیږي.

اعلان

که څوک به ښخې مسائلو کښې د مدرسې
نه پو ښتنه وکړي که د دغې او د هغې
به مقصد نه دی مدرسه به د نجم العلما
رسی د علما و په ذریعه سم د خپلو مقد
ارنو سره ځواب ورکوي.

«حصیله»

مونږ غواړو چه د نجم الدین اخندزاده
صاحب سترمجاهد د سوانحو په حقله
څه ولیکو که چا ته د ده د ژوند
انو د حالاتو او د ده د غزاګانو
او د ده د مبارزو او مخلصا
نو په متعلق موثوق معلومات
وي هیله کوو چه په دغه لیار
کښې مونږ سره معاونت وکړي.

دی اخبار د پاره

دی اخبار د پاره باید ډیر مختصر
مګر زیات مفید او متین مضامین
تهیه شي.

هکاري
«رحمت الله درو نوري»

هر قوم او ملت د خپل اجتماعي ژوند د مخکښې بیولو او د ټولو نیمګړتیاو د پوره کولو لپاره همکاري او یو تر بله هرستې او لاس ورکولو لپاره
په هر وخت کښې ضرورت حس کوي هو دتاریخي خبرونو له مخې څرګنده شوې ده کوم محیط او جامعه کښې چه د همکارۍ روح قوي
شوی او د دې په مذاق خلکو کار کړی معنوي د ترقی په لیار کښې ډیر قوي قوي ګامونه اوچت کړي او په اثر ومند اند طور سره
خپل مقصود منزل ته رسیدلي دي بالمقابل له دې بې بها نعمت څخه بې برخې او پس پاتې طبقات د فنا خواته روان د فلاکتونو بې پا
یانه دریاب کښې غرق د فلاح او نجات ذراو ګڼو رو څخه وړاندې شوي دي له هغې اصله اسلامي قوانینو د لفظي همکاري
ته پوره توجه او پام لرنه کړي ده او د همکارۍ د خیال ساتلو په باره کښې ئې ښه اکید اشارات صادر کړي دي رښتیا ده چه ځان
له یو سیمې او یا یوازې یو اندام ټول کارونه هیڅکله نه ترسره کیدی شي څکه چه د انسان حیاتي درنه د حیات ډیر شقونو ته احتیا
جات لري او هر شق ضرور صحیح کارکونکي غواړي چه دا ټول بیا بېکړه سره د همکارۍ د لیاري نه خپل حقیقي مرام او مقصد ته په
موفقانه صورت سره ځانونه ورسوي انسان د اسبابو په عالم کښې زیږیدلی او د اسبابو په واسطه ژوند کوي د هیڅکله نشي
کولی چه ټول شیان خود سره بې د کوم اسبابو او شرایطو څخه مفت پلاس راوړي بلکه د ده د پاره د هر څه نه مخکښې د هر شي د منا
شیو او مصادرو پلټنه ضروري ده د همکارۍ د پاره دا د وه شیان ډیر اهم او ضروري دي اول د مطلب یو والی ۲ یو تر بله
اعتماد نو باید مونږ کوشش وکړو چه یو تر بله په خبرو ځان سره یوه کړو او د اعتماد وسائل برابر کړو که د لښتي موجوده حالت با
ندي نظر واچوو مونږ مجبور یو چه د همکارۍ د پاره پوره اهتمام وکړو ځکه چه قوم ملت او حکومت کارونه او کارونه د همکاری نه مونږ
نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر — اوه ورځنی پاڼه — د ښار د مدرسی جریانات ښیی او

مرستیال «محمد نواز خان» د دولسم ټولګی شاګرد — بی د رخصتی د ورځو هره — اجتماعی دینی، تربیوی خبرو نی کوی

اداره په هډه کښی — چارشنبه نشریږی — «بیداری» [سعید افغانی]

پته «ننګرهار نجم المدارس» — خو مره چه غواړو بشر خدمت وکړو هغو مره باید پوره بیدار او سو و یلهٔ د نورو د ا و یدو باروی.

ګڼه (۴) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۲۱) (۱) کال

«مصلح او مجاهد» [سعید افغانی]

د دغه عنوان لاندی غواړم چه د ملا نجم الدین اخند زاده صاحب سوانح چه یه خپل وخت کښی زیات مصلح او د انګلیسانو په مقابل کښی یه کلکو کلکو جنګیدلی بیان کړم. «د ده اجمالی پیژندنه»

ملا نجم الدین اخند زاده صاحب د امیر عبد الرحمن د پاچاهی په وخت کښی یو دلوی اعتبار خاوند ؤ. دغه شاه دی سره د ماذونا فو د کابل په بنا د کښی بندی کړو. دی د بندی خانی نه یه یو خاص ترتیب مخ په مشرقی وتښتید او هلته د ... مشرقی په سرحد کښی د مهمندو په سیمه په ژوندی او چمرکند کښی او سید او د انګلیسانو په مقابل کښی یه جنګید. دی یاد امیر حبیب الله خان د پاچاهی په وخت کښی د هغه په غوښتنه او اعتماد بیرته افغانستان ته راغی او ننګرهار په ولایت کښی د جلال کوټ نه مخ په جنوب د هډی په قریه کښی اوسید. د ده د همدغه پاچا یه عمر کښی یه د اسلام د دین د ساتنی محکم کړو او هری خوا ته ئی د لښی او بلی خوری شوی او دی د درس لوی شخصیت خاوند شو چه یه ټول افغانستان کښی ده د خلکو یه عقیده و حاکمیت درلوده دغه ملی شخصیت د همدغه امیر حبیب الله یه وخت کښی ۱۳۳۰ هجری قمری کال د وچه د اجل داعی ته لبیک وویلی.

یه دی حساب د ده د وفات تاریخ (قبر غازی ۱۳۳۰) دی. د ده مزار او مقبره د هډی یه قریه کښی ده او د اعلی حضرت سردار محمد داود د افغانستان د صدر اعظم په اهتمام بشپړ جوړ شوی. د ده هډیره د ټول مشرقی او سرحد بلکه د ټول افغانستان او پښتونستان د خلکو د عقیدی ځای دی.

«پوښتنه» [اداره]

مدرسه به څنګه مخکښی لاړه شی ؟ ؟ ؟

یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(۱) «ځواب» [سعید افغانی]

د مدرسی د پاره د همکاری خیال ضروری دی ترڅو عملی کار د خلکو خیرخوا او مفید و پیژنی.

(۲) «ځواب» [محمد نواز د دار الحفاظ مدرس]

د مدرسی د پیشرفت د پاره هر څه نه مخکښی تقوی ضروری ده ځکه چه اسلام یه تقوی او پرهیزګاری سره پیشرفت کړی دی.

(۳) «ځواب» [مولوی احمد ګل د نجم المدارس مدرس]

مدرسه به هله مخ په وړاندی لاړه شی چه په دی کښی د رسی افراد تربیه شی چه د دین او د جامعی د دردونو دواړ شی یعنی بشر تربیه

(۴) «ځواب» [مولوی عبد المجید نجم المدارس مدرس]

زما یه خیال چه د مدرسی د ترقی د پاره دا یه کار دی چه مدرسه دوی برخی شی یوه رسمی او بله ملی چه یوه برخه د حکومت یه مرسته او دویمه برخه د ملت یه مرسته مخ په وړاندی لاړه شی.

(۵) «ځواب» [مولوی شمس الرحمن د نجم المدارس مدرس]

د مدرسی د مخکښی تلو د پاره ۱ باید چه یه ما بین د منسوبینو د مدرسی کښی اتفاق او اتحاد وی او هر یو مدرسه خپله وګڼی ۲ د خلکو سره علاقه پیدا کول او د خلکو د ذوق سره سم صلاحات کول یه کار دی.

«جهان» [شاه جهان د لیوو لسم ټولګی شاګرد]

حقیقة که بشر د ذرو په سترګو د جهان یه دی لویه او ارزانه فضا کښی نظر واچوی او د عقل یه ذره بین کښی یه دقت سره کتل وکړی نو خود به خود به و پوهیږی چه جهان تر یه کومه اندازه وړاندی تلی او یه دی به هم و پوهیږی چه د دی حیات یه ټولو خوا ؤ کښی ترقی چه تر پرون پر جهان کښی لیدل کیږی یه هغه او د خبر یه لاس راغلی؟ تن په جهان کښی هغه شیان موجود دی چه زما نه مخکښی و بشر عقل ته منل د شو نی یه ټو ګر ګرځیدل، مصنوعی سپوږمۍ او د روسی نور چه زره د نیا ئی د وجود ځنی بی خبره یه ده موږ پوهیږو چه د غه نهضت خلکو منځ ته را وستلی او د انسان عقل او نیکا وی، کار او عمل د ومدارج طی کړی هو کار او عمل لوی منزلت لری زموږ ټول مطالب زموږ د حرکت پوری مربوط دی که موږ غواړو چه د جهان سره متسا وی ژوند وکړو نو لازمه ده چه یه کسب او کار کښی منګلی ښخی کړو. دا یه د مروت خبره نه وی چه د بل چا د سعی او عمل یه محصول باندی ژوند وکړو.

«د جهان د پاره» [اداره]

موږ تر هم ژوندی یو موږ هم د جهان په یوه ځنډ کښی ژوند کوو نو موږ ته هم یه کار ده چه د جهان د دی څنډی د رفاهیت خیال وساتو زموږ د وطن اراضی د دنیا او د جهان د اراضی په مساحت کښی پوره لاس لری نو میباید موږ د ځان او د تول جهان د خلکو د اراضی د پاره کار وکړو، نو زه دنیا هم باید د دنیا د دی څنډی د اراضی د پاره د ځان د اراضی په لحاظ د پوره معاونت او سرستی نه کار واخلی که د انسان یو فرد نا امیده او مرور یو د وانسا نانو د نا راضی موجب ګرځی نو موږ باید ځان او جهان ته شکر چه لازمه ده باید متوجه شو

« مبارک »

صدیق الله
ککړکی

دغه عزم اود اکارشه مبارک
د النجم د اخبار شه مبارک

چه غفلت ځنی راولیښ قوم او تیار کا
د خدمت اود اکرد ارشه مبارک

چه غرض ئی د اسلام لاره ښودل وی
یو قدم په دغه لارشه مبارک

د افکارو د روزنې درس په راکړی
هر یو درس ئی په بار بارشه مبارک

پښتنو ته به د علم رڼا ورکړی
د ا رڼا او د ا انوارشه مبارک

د ادب او اجتماع لارکښې قدم دی
د اقدام او د ارفتارشه مبارک

سعادت چه د خپل قام او وطن غواړی
د « سعید » دغه افکارشه مبارک

د صادق دعا قبوله کړه ای خدایه
دغه سوال ستا په دربارشه مبارک

« د النجم خدمت »

شمس الاسلام
« شمس »

دغه اخبار چه د النجم په ځلانده نامه مسمٰی یاد یږی ددی اخبار د مضامینو د لید و نه معلومیږی چه د وطن او د اسلام د ترقی او خیرخواهی په مقصد منځ ته راوتلی دی. دغه اخبار که څه هم اوس د ګوتو د زحمت پنګه او د یو قلمی اخبار په شیر خاص د مدرسې د خلکو د تربیې په نیت دی مګر امید کوو چه انشاء الله د اسبا یو د برابریدو په وخت به د قبول دولت او ملت د خیرخواهی په مطلب د عام المنفعتیه نمونه وګرځی ځکه چه د ا اخبار د ټول مشرقی د علماؤ د مرکز د نجم المدارس نه خپریږی او د هغو منلو علماؤ د ارشاداتو محصول دی چه همیشه د ملت او دولت د خیر او اصلاح په متعلق د یوی مجربی نسخی په خیر معلومیږی هو د مشرقی ټوله خلک عقیده لری چه د نجم المدارس علماؤ د ملت او حکومت د دوامی او نهضت د پاره همیشه د مجاهدی په لوی میدان کښی لید ل کیږی. د وی د ملت او حکومت په منځ کښی بهترین عناصر دی د وی د خلکو د خیر او بهبود په ملحوظ په ځان د پروونه او تکلیفونه ګاللی او ګالی به ئی ددی اخبار د خدمت د پاره هغه علماء کار کوی چه په دننه مملکت کښی [illegible] قوی قومی ریښی او د اهمیت په ګرکښی د بریالی توب نښانی لری موږ هیله کوو چه د همیش د پاره د نجم المدارس علماؤ خپل د تبلیغ مجربې نسخې د امراضو په مواقع د دغه اخبار په د اسطر په کار ۱۰

وظیفه

مولوی محمد ایاز
د نجم المدارس منتظم

الله پاک هر انسان ته سم د پیدایښت سره بیله بیله وظیفه په غاړه کړی او سپارلی ده مګر د ومره خبره باید و منل شی چه قدرت د هر یو وظائف مختلف او د هغه د توان په اندازه تاکلی دی کو موږ د وظیفې د انجام ولو اهمیت ته ملتفت شو او د ومره برات ته ظاهره او ځلانده شی چه که کوم انسان د لوی لوم او نښان او عزت خاوند شوی او یا د خدای په در د لیار کښی ئی د منزلت مقام بیولی د ا محض او محض د خپلی وظیفې قدر او د ایفا کولو برکت دی ډیښتیا هر څومره چه سړی د خپلی وظیفې په حقله توجه وکړی هغومره به د د ارینمی سعادت سره مخ کیږی د لته باید د رهم وویل شی چه د وظیفی انجامول او سر ته رسول هله پوره کیږی چه سړی ځان ددی لایق کړی چه یو اندازه اختیارات او اعتمادمینځ ته راولی او که نه د وظیفی انجامول ضرور د مشکلاتو او یا د نا کامی سره مخامخ کیږی محض اختیارات که چیرته د خود سرۍ سره یو ځای شی د عقل او تدبیر په بنا نه وی او کوم پروګرام ونه لری زما په فکر د اسړی هم په کامله صورت سره نشی کامیا بیدای که غواړی چه تاسی خپله وظیفه سم ورسوی او کامیاب شی نو باید چه د عقل او تدبیر نه کار واخلی او یو صحیح او معقول پروګرام جوړ کړی د وظیفی د پاره وخت پیژندل او د مصلحو خلکو مشوره هم ضروری ده موږ باید د تدبیر خلک و پیژنو او وظیفه هم هغومره چه د وی د سنجولو او مایو سه نشو کار وکړو او شمر پاک نیت د خلکو سره په پاکې ګذاره او وفا د وظیفی مشکلات حتماً حل کوی.

« اعلان »

موږ غواړو چه د نجم الدین اخندزاده صاحب ستر مجاهد د سوانحو په حقله څه ولیکو کرچا ته ددې د ژوندانه د حالاتو او ددې د غزاګانو او ددې د ماذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وی هیله کوو چه په دغه لیار کښی موږ سره معاونت وکړی

۴ وا چوی او خپل تبلیغی وجائب د عمومی منفعت د پاره دریغ نه کړی. موږ هیله کوو چه مقتدر خلک د ا سی عام المنفعت اخبار ته د چاپ کولو وسائل برابر کړی.

د النجم « اداره » د ښاغلی « شمس » او « ککړکی » نه ددی مضمون په استولو چه د یو ښه خیال په ساحه کښی ئی لیکلی تشکر کوی امید دی چه په دغه لیار کښی به خیرخواه عناصر وسائل برابر کړی

ادازه

(c) ketabton.com: The Digital Library

النّجم

چلوونکی «سید رفقا» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» د دوم ټولګي شاګرد
اداره په هډه کښي
پته «ننګرهار نجم المدارس»

اوه ورځنۍ پاڼه
بې د رخصتي د ورځو
چارشنبه نشریږي

«اخبار د مدرسي جریانات نشی او
اجتماعي، دیني، تربیوي، خبروني کوي
«تدبیر او مشوره»
انسان که څه هم پوه وي بیا هم نه پوهیږي تو
لازمیږده چه تل په ټولو کارو کښي بشه تدبیر
او مشورې ته منقاد شي.

ګڼه (۵) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۲۸) (۱) کال

(۲) «دده تفصیلي پیژندنه» سعید رفقا

د نجم الدین اخند زاده صاحب رحمة الله علیه د مفصل پیژندلو دپاره په کار ده چه په لاندې ډول سره ئې وپیژنو
۱ دده عمر او حیات او قواره ۲ دده هویت قوم او نسب ۳ دده اصلي او فرعي مسکن ۴ دده تحصیل او علم ۵ دده تصوف
۶ دده جهاد ۷ دده د شهرت اندازه او کارروائي تر مرګه پوري ۸ دده مشهور ماذونان او منسوبین ۹ دده د
مرګ نه وروسته شهرت او تاثیرات
مګر ډیر تاسف دی چه دد درسي ټولوي
شخصیت چه د ټول حیات لذ ارشا
او حرکات ئې نهایت متانت او جدي
ګي لري. هغو مره چه ویل کیږي او
او ویل کیږي او پائي وسنو په دغه
اندازه دده دسوانح د لیکلو دپاره
چا کوښښ نه دی کړی په دغه حقله
زمونږه ګیلا دده د معقولو منسوبینو
نه کوم چه په خپل وخت کښي نهایت
منلي تیر شوي زیات تر ده پوري د
ملا طوطي اخند نه هغه هم صرف دده د
موعیظو تذکره مګر نهایت ناقص
لیدل کیږي اوبس. بهر صورت که
اوس هم زمونږ په لاس کښي مطلوبه
معلومات راشي امید دی چه څه نا
څه خو به تري جوړ شي او د اسنده د
پاره به ګونډی په دغه اړه زه دده پر
عقیدت مندان کوښښ وکړي چه
زمونږ د هدف تا رسیده مطالب
تکمیل او پوره کړی باور کوم چه په دغه
لیار کښي سعیه به دده د عقیدت
مندي ښه ثبوت وي زمونږ په لاس
کښي تحریری اسناد ډیر کم دی کوم
تحریري سند چه زمونږ په لاس کښي
شته هغه ئې دده د فوت تاریخ ښیی چه په «۱۳۲۰» او یا «۱۳۱۹» هجري قمري
کال کښي فوت شوی چه ددی نه دده د ټول عمر اندازه نشي معلومیدلی مګر شفاهاً موږ په وریده
چه اخند زاده ۶۰ عمر درلود یا کلو په حدود کښي اندازه کیدلی شو خلک وائي چه ښه
قوي وجود ئې درلوده مګر د ریاضت او تقوئ په وجه نحیف او ضعیف شوی وُ حتی چه
د په ډیر ریاضت په وجه دده دلاسو رګونه شنه شنه بلقیدل. او وائي چه دی ښه
خوش قواره چه سپین وُ او په اوچلي باندی شین خال هم درلوده او دده دشین
تنګي خال شهرت زیات وُ دده رنګ او قواره با تا ثیره هیبت ناکه وه دو ډیر
به په خلکو دده رعب ولید مګر په عین وخت کښي مشفق او مهربان هم وُ. دده
حیات ټول په حرکت کښي تیر شوی معلومیږی چه دده په عنبر کښي پو درسی او د
«لا پاتی په دوهم مخ کښي»

«بیداري» [محمود د دوهم ټولګي شاګرد]

که څه هم په دنیا کښي د
بیداري او اژونه پوره ته کیږي او روح چه تا
و درځ اګثر خلک پوهاند ازه پوه او بیداري مګر
بیا هم باید د بیداري په حقیقي معنی پوه او اصلي
هدف او مرام ئې وپیژنو ځکه په عقل د بیداري
نفس چالاکی او یا پوره نګه خود نمائي نه ده
بیداري دېتره شي ویلي چه سړی د یو کسب او یا
د کوم شخصي کال خاوند یا په یو ډول سره خانته
هستی او مال پیدا کړي. دی په خپلي بیداري
کښي د جامعي او د وطن او د قام د یا ره خیال
ونه ساتي. هو هغه کار چه د عام خلکو د خیر سره
مصادم واقع کیږي او د صلاحي قانون ته نکا
رسوي بیداري لاځه بلکه د جهل په تورو پردو
کښي غافلانه خوب کول دی هو بیداري پوده چې
پوهه ده چه د بشري نقیصو محک او د عمومي هو
سائي موجبه ده اوس که شه دقت وکړو نو تا
بته شوه چه حقیقة بیداري هغه څوک دی چه د علم
او پوهي د لاري خپل ضروریات حس او د پوره کولو
اسباب ئې وسنجولي شي د هر چا حق د ترمعلوم
په هیڅ ډول سره ئې تلف او یا پایمال نکړي مثلاً او کښي
وپیژنې د حقوقو احترام او د تاریخي شخصیتو نه
د جامعي په اصلاح کښي ساعي د بشر د هوسائي
او رفاهیت اسباب پیدا کړي خپل رفعت او
ترقي د جامعي په ترقي او تعالي کښي وګوري په
آخر کښي د خپلو پوهانو او بیدارو ملګرو څخه دا
هیله لرو چه خپله بیداري په کار د راوچوي او
حتی المقدور د جامعي د پرمخ تګ وسائلو
ترلاسه شي

[ادراره] «پوښتنه»

مدرسه په څنګه تحکیني لاره شي ؟؟؟
یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(۲) «ځواب» [حمدالله دره نوری]

که چیری د تعلیمي پروګرام سره
سم یو اخلاقي او عملي پروګرام هم په مدرسه
کښي په لازمي صورت مقرر او ورسره سم ټول
افراد د روز لمنځ شک نشته چه د مدرسي
محبوبیت به د هر چا په زړه کښي راسخ د ملت
او حکومت د زړګانو سره به موفق کار وکړي
شي چه دا د مدرسي عین پیشرفت دی.

(۷) «ځواب» [سید غریب د دوهم ټولګي شاګرد]

زما په خیال د مدرسي د تحکیني
تلو دپاره دا ضروري ده چه ټول منسوبین ددی
مدرسي د پاک نیت خاوندان او ایمانا
او وجدانا د مدرسي د خیر دپاره کار وکړي

(۸) «ځواب» [شمس الاسلام «شمس»]

د مدرسي د پرمخ تګ د
پاره دا ضروري ده چه د مدرسي ټول منسوبین
او خپل نقصانات وپیژنی او بیائې په لري کولو
کښي عملي اقدامات وکړي چه د خلکو په نظر کښي
محبوبیت پیدا شي.

(۹) «ځواب» [مولوي محمد ایاز]

مدرسه په هله تحکیني لاره شي چه دا
په یو فکر او پاک زړه او صاف نیت په کلک عزم
او په پوره محبت بې دخود نمائی د مدرسي د ترقي
دپاره لیاری او چاری وسنجوی او
عملاً هغي ته اقدام وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

«خبرونه»

په ۲۸/۸/۳۷ تاریخ د انجم المدارس په لوی میدان کښې د مدرسې د منسو بینو لخوا د ملا حضرت خان د ریاست لاندې یو با حرارته انجمن جوړ شوی و او په دې مجلس کښې اول افتتاح ملا محمد اسمٰعیل د خو آیتونو په لوستلو وکړه او بیا د غه کسانو د (خو مره اوخښتګه علماء ؟؟؟) د اقتراح تر عنوان لاندې ۱ ملا محمود ۲ ملا احمد الله ۳ ملا فیض محمد ۴ ملا عبد الودود ۵ ملا سلطان عزیز ۶ ملا معراج الدین ۷ ملا حبیب الرحمن ۸ ملا محمد نعیم د مدرسې شاګردانو ۹ مولوی شمس الرحمن صاحب ۱۰ مولوی احمد ګل صاحب د مدرسې مدرسینو ځینې مؤثرې وینا وی وکړې. بیا سعید افغانی د مدرسې مدیر د دوی په وینا و باندې تبصره په ضمن کښې وویل که موږ د غه خبرې تر ملتفت شو چه څومره اوخښتګه علماء ؟؟؟ او په دغه متعلق ښه غور وکړو امید دی چه ز موږ د مسئولیت د بردا شت دپاره په ښه افکار په لاس راشي. د هر قوم د ترقی او تعالی دپاره اول د ځان پیژندل ضرور دی او په دغه ضمن کښې د خپلو نواقصو اصلاح د نورو په افکار و مؤثر و واقع کیږي د مجلس په آخر کښې د وطن د دوامي او ترقی دپاره ټولو په ګډه دعا وکړه او په دغه لیار کښې د توفیق ارزو ښکاره کړه

«اعلان»

موږ غواړو چه د نجم الدین اخند زاده صاحب سترمجاهد د سوانحو په حقله څه و لیکو کوم چا ته چه د ده د ژوند انه د حالاتو او د ده د غزاګانو او د ده د ماذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وی هیله کوو چه په دغه لیار کښې موږ سره معاونت وکړي.

«تدبیر او مشوره»

گل محمد «عارفی» دا تمرتوتګی شاګرد

د امنلی شوی خبره ده چه بشر یو اجتماعی ژوند لري او په انفرادی د ول سره د خپل ژوند احتیاجات نه شی پوره کولی د اجتماعی ژوند د سرته رسولو دپاره تدبیر او مشوره پوره کومک او همکاری کوی کوم کار چه د تدبیر او مشوری په ذریعه سره کیږي دی کښی شک نشته چه ډیر مفید او ګټه ور ثابتیږي نن که د دنیا خلکو لوړ مدارج ته رسیدلی او د ژوند د رسانی دپاره ئې راز راز وسائل برابر کړی دا ټول د تدبیر او مشوری محصول دی. د اسلام مقدس دین هم د تدبیر او مشوری په تو ګه د کارونو د انجا مولو دپاره امر کوی. د تدبیر او مشوری ځینی ډیر کار اخستل کیږي په تیره بیا د دنیا د مهمو وقعاتو د حل او فیصلې دپاره. مګر د مدبرو او مشاورو خلکو پیژندل هم ضرور دی مدبر دی باید هغه سړی وی چه د ژوند د حالاتو نه خبر د شخصیت پرستی او عنعنا تو نه پهر د اجتماعی افکار و خاوندی و صحیح ته بیر لکه د دیوال کلک تادو او بنسټ دی که د دیوال تادو او بنسټ کلک شی نو دی کښی شک نشته چه دیوال هم کلک راځی او په نتیجه کښی د دیر وکلو دپاره دوام کوی همدا رنګه په هر عمل او هر کار کښی چه صحیح تدبیر وشی هغه کار سرته رسیدلی او ګټه ور ی استفادی ورځنی لاس ته راځی.

«د لمړي مخ باقي»

او تیش او حرکت موجود و چه په یو ځای نشو پاتې کیدلی ده هر چیرته د خلکو په افکارو کښې درسی تحول قایم کړی چه تر ننه هم هغه تحول د خلکو په ما بین کښې یادا او دقدر وړ دی ده په ځان باندې د پیر خلک د ښو اخلاقو په وجه عاشقان کړي و ده د حقانیت د اثبات دپاره د کافی د مچرو دی ټولو په هو علماؤ منلي وو د ده حرکات ئې د اسلام د دین په اساس موافق ګڼل

«دلوز لري»

۴ هر څوک په خپله اندازه مسئولیت لري. په پای کښې د خدای د ج ځنی د خپلو پوهانو دپاره نور موفقیت هم غواړم.

«صبر او حوصله»

محبوب الٰهی «خلاص» د اتمرتوتګی شاګرد

صبر او حوصله د هر مرض دپاره مجرب دوا ده باید په هر کار کښې د صبر او حوصلي څخه کار واخستل شي ځکه چه انسان د حیات په صحنه کښې د ډیر سختیو او مشکلاتو سره مخامخ کیږي نو که په درسی وخت کښې د صبر او حوصلي څخه استفاده ونکړي شي د ژوندانه ټولی خواوی به ئې په خفګان او نا کامی ملوثې شي انسان هلته خپل اصلی هدف او مقصد ته رسیدلی شي چه په هر کار کښې د ډیر صبر او حوصلي او متانت څخه کار واخلی او هیش د غه مفکوره د ځان دپاره د لیار او ګرځوی بس د هغې بیا کیدلی شي چه په ډیره آسانۍ تو ګه د کارونو لپاره د عمل په میدان کښې لوړ قدم ونه واخلی نو لازمه ده چه د محیط د عمومی افرادو کارونه د صبر او حوصلي څخه ډک وی

«دا انجم پاڼه»

آسف

د غه اخبار چه دا انجم په سپیڅلی نامه باندې شهرت موندلی دا د هغه قوی افکارو محصول دی چه دا په نه راتلونکې موږ ته د ذهنی تقویې دپاره مفید او ګټه ور واقع شي بلکه دا به د ټول عالم اسلام بالخصوص بیا د افغان ملت دپاره لوی چه د واقعاً د نجات لیاری ښاری دی وښیئ او دا ځکه چه دا اخبار د هغه متینو اراده او پاک ضمیر پلو ښی دی چه په رښتیا د دوی سره د بشر سعادت په لیار د رڼا رجوی او خلک د خپلو نقیصو ته متوجه کړی هو ده په دی عقیده لرم که د اخبار تقویه کیږي نو به آینده کښې به لږ ده څخه پوره نتائج په لاس راشي او د د ځلو چه لږ لوی خوا به د متعلمینو په افکارو کښې صحیح نهضت پیدا او دا بلی خوا به کوم چه د علماو قلمی مسئولیت دی پوره ته شی بلی دا هغه پاڼه ده چه ټولو خلکو ته د اتفاق او ورورولی درس ور کوی او خلک په دې پوهوي چه په هم ...

کښې د مکل ... ته په ...

او دا هغه بی غرضه جریده ده چه په خلکو کښې د همکاری درد پیدا کړی او خلک د د اجتماعیت تر مزایاو پوهوی او دېته خلک ځیر کړی چه په ... نه کښې باید حسن وقیا د منځ ته راشي موږ د مدرسې د ډیر و مقاماتو نه هیله لرو چه د دې اخبار په درکی پیژندلو دپاره اجازه وکړی تر څو د خلکو د خیر دپاره زمینه په لاس راشي د دې اخبار نه قوی امید دی چه خلک په دې پوه کړی چه د وطن د ترقی لیاره ۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

اوه ورځنی پاڼه

چلونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» د دولسم ټولګی شاګرد
اداره په هډه کښی
پته «ننګرهار نجم المدارس»

بی د رخصتی د ورځو هره
چارشنبه نشریږی

«اخبار د مدرسی جریانات بنیی او
اجتماعی، دینی، تربیوی خبرونه کوی
« رهبر »
د رهبر په متعلق ژوره مطالعه په کار ده کوم
چه مونږ د رهبر خیال کوو باید مطالب ته موږ سوی

ګڼه (۶) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس (۵) (۱) کال

(۳) « دده هویت قوم او نسب » « سعید افغانی »

اصلی او فرعی مسکن او ځایونه ئی

ملا نجم الدین اخند زاده صاحب په قوم کاکړ او په ملیت افغان
دی په اصل کښی د جنوبی د شلګرد علاقی نه دی او هم هغلته دده
نیکونه او پلرونه تیر شوی. دی بیاد تحصیل او زده کړی په وخت
کښی د جنوبی نه مخ په مشرقی ننګرهار راروان شوی په ننګرهار
کښی ځای په ځای دیره شوی او تحصیل ئی کړی دی د تحصیل د
پاره افرید و ته هم تلی پیښور او صورت کښی هم اوسیدلی دی
ده د تحصیل په وخت کښی هم څه موده هډه کښی تیره کړی ده
دی د تحصیل نه وروسته مخ په خپل وطن افغانستان روان
شوی او په هډه کښی استقامت اختیار کړی ؤ لکه مخکښی چه مو
وویلی د ځینی سیاسی معاذیرو په وجه کابل ته غونښتل شوی ؤ
د کابل په ښار تند ورساز ی کښی اوسیدلی او بیا د کابل نه مخ
په ننګرهار تلی او د مهمند و په علاقه په جرو بی، او چمرکنډ کښی
استوګنه کړی ده په ننګرهار کښی په رود د او کښی څه موده تیره
کړی او هلته په فقیرآباد او نور ز رود د او رو شینوار او کښی ګر
ځیدلی په لغمان او سورررود او کامه او خوګیانو کښی هم د وعظ
او تبلیغ او یا د نورو مقاصد و په مطلب تلی دی د ګرمی په وخت
کښی دی به د کابل ته هم تلو او هلته به پغمان کښی څه موده
ئی استوګنه کړی ده دی په شمالی کښی د کوه دامان خوا ته
د داوود خو په علاقه کښی اوسیدلی او شاید چه هلته به
د کوه دامان په ځینو ځایو کښی ګرځیدلی وی مګر دده د
حیات ارځنی شپی او ورځی د ننګرهار په علاقه د جلال
کوټ نه دری میله مخ په جنوب هډه کښی تیری شوی دی
شاید په نورو ځایونو کښی هم ګرځیدلی او یا اوسیدلی
وی مګر مونږ نه ئی اوریدلی او نه خلکو د لیکلو جرئت نه کوو

« دده تحصیل او علم »

خلکی معمول چه د دی د تحصیل د پاره زیات ګرځیدلی او په پیر
ځایونو کښی اوسیدلی دی او ئی چه اخند زاده صاحب په پیر یوه
او بنه معقول عالم شوی ؤ په تفسیر، او حدیث، قرائت،
صرف، او نحو، او فقه، او اصول، او معانی، منطق، او
هیئت او ریاضی، او حکمت، او میراث، او حساب، او تصوف
... نور لری .

« رهبر » « صدیق الله »
کلرکی د نهم ټولګی محصل

په دی کښی شک
نشته چه بی د رهبر نه هیڅ کار
نه شی کیدی هو: هر کاروان سا
روان غواړی او هر کار ته یو پوه
او صادق لیارښونکی په کار دی مګر څه
نګر رهبر؟ زما عقیده دا ده چه په
دغه متعلق د ېر غور او دقت ضرور
دی. هو دا خبره د پام لرنی ده چه
ایا هر سړی د قوم او ملت رهنما کیدای
شی؟ ایا هغه مهمه وظیفه چه د رهنما
او رهبر په اوګه پرته ده هر سړی ئی
اجراء کولی شی او که په خصوصاً په دا
وخت کښی چه هر سړی نازک وهی چیزه
پوه نه هو ته هم پوه ئی هغه هم پوه دی
نه هم لیاک او قلم لرم یو پوه رهنما بل
کیږم قوم او ملت ته خدمت کوم د خلکو
د پاره د رهنما ئی وظیفه اجرا کوم خلک
باید زما په خط مشی روان شی او د هم ده
چه په پرو خلکو په سپین لباس او په
سپینو جامو کښی خپل ځان د ملا او رهنما
په حیث معرفی کړی دی هغه بل په لاس
بکس او عصری جامو کښی ځان ته دکتر
څه چه ځان د پوه او نیص نه هم پورته
ګڼی لاقی شافی او چابکی ئی هم ډېره
ده نو خلکو ته اوس څه په کار دی د
دا په کار دی چه پوره غور او دقت
وشی تش د خولی په ویلو رهنما او زړه
ندلی شی بلکه د عمل په میدان کښی و
بنه ځیر شی ترڅو چه دغه په هیوادوالو
او اطرافو باندی پوه شی او د معلوم کړی
دغه عملی رویه د قوم او د ... دغه
ګنته او تادون د جامی او د جامی اوراو
ته څرنګه ده؟ دغه کار د رهنما ئی باید و
شی چه دی څه کوی او هدف او نصب
العین ئی څه شی دی؟ خپل با نادلو دی د پاره موقع ور نکړی شی .

« باقی په دوهم ځل کښی »

« پوښتنه » « اداره »

مدرسه په څنګه مخکښی
لاړه شی؟؟؟ یو مختص
او معقول ځواب غواړو .

(۱۰) - ځواب - « هیم کاکړ »
زما په فکر د مدرسی د پر مختګ
لپاره درسی یو شی ضرور دی
چه د مدرسی د علماؤ او د نورو
خلکو په افکارو کښی یو ورلی
پیدا کړی او د ا کار د یو اخبار
یا مجلی په ذریعه تکمیلیږی نو
کله چه مدرسی ته دا دی دوه
شیان او امتیازو ورکړل شی مدرسه
به ترقی وکړی .

(۱۱) - ځواب - « فیض محمد
د نهم ټولګی شاګرد »
زما په عقیده د
مدرسی د ترقی لپاره د ټولو نه
مخکښی باید د مدرسی احتیاجات
پوره شی نو د دی د پاره د مدرسی
اصلی او فرعی احتیاجات سنجول
په کار دی .

(۱۲) - ځواب - « حضرت خان »
د دولسم ټولګی محصل
ته د مدرسی تلو لپاره
زما خیال دا دی چه د مدرسی د لو
منسوبینو ترمنځ باید حسن ظن تعو
او کوم دا ډول وړه تاثرات چه کله ناکله
د انسانی نقیصو له مخی ترمنځ و
... ئی د نشت والی په مرتبه کښی
... خبرو لیسی
خو هیڅ و نه ګرځی او د غه تو ...
... د پاره موقع ور نکړی شی .

« سنجش »
عبدالودود « رفیق »

د مستقره خبره ده چه سنجش په هره خبره او بنا او بیا د یو کار او خدمت په وخت کښی
چه د جامعی د ارتقا لپاره مد نظر شوی وی یو مهم او ضروری امر دی او دا ځکه چه بشر په خپله
په حیاتی چارو کښی د هر وخت لپاره بیلا بیل جدا ګانه کارونه لری او په رنګارنګ خبرو سره
مخامخ کیږی دلته باید دی خبری ته مونږ پیر ملتفت شو او ورته ښه فکر وکړو چه ایا کوم هغه
خبری او بنا چه د خپل سوچ او سنجش د لیاری نه نوی بلکه محض د توتی په شان غږیدل
وی بی نتیجی ثابتیږی او د اصل مقصد او مرام نه څخه جدا او کنار ه لیدل کیږی همدا رنګه که
یو وخت کښی کوم کار او خدمت د پیش آمد او د و روستی مشکلاتو د حل لپاره د خپل ځان سره
قوی افکار او سنجیده لیاری نه وی سا تلی ر نښتیا ده چه د اد بلی ورځی د پاره ددی د پس ماتی موجب
ګرځی او بالاخر د څپالت په لو لیو کښد و او د شرمنده ګی په صحنه کښی غورځیږی نو باید د دی ونرشی
هو کله چه انسان په دنیا کښی دی خبری ته ایر او محتاج دی نو اوس مرو باید مونږ هم د دی قوی
غږی و لپټو او او د پیشی څخه د کړو چه ښه پوه
او دانا خلک دوی او د موجوده طبقی د لولو حالا
تو نه خبر او په خپل ښه او بید ګاه او مخکښی او
وروسته ته پوره پام لرنه کوی د خپلی وینا د
تاثیراتو لپاره او د کار ښه نتیجه د خپل ځان
سره سا تی ترڅو چه د ده او صنایع او حرکات
نا سته او ولاړه ټګی او لا تنګ لپول د عزمړ
حالاتو سره موافق او برابر وی کم د دی وشی
نو ویلی شم چه د ا به د لبش د دارامی او هوسائی
لوییه وسیله او پانګه وی ولی د وی یو ازځی د خپل
ځان د خیر او بهبود په انډو نه وی بلکه نور د و
ګړی هم د ده د ښه پر لیږه مده کښی په حقایقو او
رسیدونو هوی او ورته د خپل ژوندون په څنګ
د رسونه ښیی نو په دنیا کښی هغه مملکتونه چه
خپل مرام کښی کامیاب او وړاندی تللی دا بلخر موجبه
نه ده بلکه محض معنوی خپل سنجش او فکر نتیجی
دی چه د لوړی ترقی خاوندان او ډیر لږه موده
کښی ستر مقام ته ورسیدل .

« اداره »
د اسلام د دین اساس تعلیم او ښونه د سنجش
د پاره د پوره کفایت اندازه لری که مونږ وکړی
شو چه د خپل اسلام د رهبر ښودنی او د ویه د
سنجش په متعلق د نظر لاندی ولرو او د مرو به په
ټولو مقاصدو کامیاب او بریالی شو .

« د پوهنی نه »
معراج الدین « د جمیلی »
د اتمر ټولګی محصل

پوهنی نه د انسا نا نو په
ما بین کښی د پیر د اهمیت ور شی دی ځکه چه د پوهنی
په سبب سره دا ز اره ښنا فع لاس ته راځی انسانیت
تقویه کوی او انسانی او د ابط محکموی انسان ته خیر او
ش ور ښیی ډیر که ته پوهنی نه سری ته زیاته مفید
او په ډول ډول مهلکا تو او موذیا تو نه ورته نجات
ور کوی تعارف انسان له د ښیی صحی صافی روښنا نی لا
ری په طرف بلنه کوی د یو څه پوهنی نه او د یو چا معلو
مول حقایق روښا نوی او هر سړی د ژوند انه په خوند
او مزایا و پوهوی که د یوه مملکت د یوه بل مملکت سره
پوهنی نه نه وی نو د غه مملکت به بی ترقی او د دنیا
په صحنه کښی پس او نا کام پاتی وی نو پوهنی نه
خاص د ترقی او کامیابی سبب دی .

« اداره »
زمونږ مطلب د پوهنی د پاره دا دی چه خلک
باید و پوهیدل شی او د هر چا نه د هغه د ذهنیت
او لیاقت په اندازه کار او خستل شی د هم ښه ده
چه باید هر څه و پوهیږو نه چه
چه ته د دوا په ځا
ی زهر نوش و جان
شی .

« ځو مره روښانګه علما ؟ » « سید رفیع »
ګرانو ملګرو غواړم چه ځو مره روښانګه
علما ؟ د دی اقتراح په ډول لکه چه په
انجمن کښی ځینو و خیره د النجم په
اخبار کښی هم و ځیرل شی مګر ددی
لپاره ملا چه د ا اخبار یو مختصر قلمی
اخبار دی غواړی چه مختصر او متین
مضامین نشر کړی نو بهتره ده چه
ددغی پوښتنی د ځواب د پاره ښه
سنجیده او مختصر ځواب ولیکل شی
ډیر ویل او لیکل چه معنی و نه لری
څه فایده کوی ؟ مونږ غواړو
چه د ملګرو افکار د کښیکاوی
او د پلټنی سره اشنا کړو نو
که د دغه مهم مطلب د پاره د
مفاهمی په برکت چه ته
د دی حقیقت روښانه او
ومنل شی چه مونږ د ومره
او د دی علماو ته ضرورت
لرو د ا به زمونږ سعادت
وی ځکه شاید په د غه
سلسله کښی خلک حقانی
علما خپل خیرخواه او رهبر
و پیژنی . او متقدائی وګرځوی .

« اعلان »
مونږ غواړو چه د نجم الدین
اخند زاده صاحب د سوانح په
حقله څه ولیکو که چا ته دده
د ژوندانه د حالاتو اندازه
د ماذونا نو او ده د څه کار
او یادده د مخلصانو په متعلق
ثوق معلومات وی هیله کوو چه
په دغه لیار کښی مونږ
سره معاونت وکړی .

« د ملي مخ پاڼی »
او کله نه غرض ټول خپل وطن او قوم ته کار کول دی نو بیا په د غه نظریه باید د رهنما او لار ښوونکی مقام هغه چا ته
ور کړی شی چه هغه حقیقتاً خپل خیر د ټولنی په خیر کښی ګڼلی وی کار او عمل حس او حرکت ئی ځان او خلکو ته خیر لوګڼلی
رسول ئی په سپین لباس او مقفی خبرو او یا په بل عبارة په نفس چاپکی باندی غولیدل د نا پوهو کار بلل کیږی باید
رهنما و پیژنو او په رهبری ئی سره ئی و پیښو .

« اداره »
بی ځایه شکونه هم د رهبر په متعلق غلط دی او د مشکلو خلکو نه څه نه پوره کیږی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال « » د دولسم ټولګي شاګرد
اداره په هډه کښې
پته «د ننګرهار نجم المدارس»

اوه ورځنۍ پاڼه
په درخصتي دوه څوهره
چارشنبه نشریږي

«اخبار د مدرسي جریانات علمي او
اجتماعي، دیني، تربیوي خپرونې کوي»
«مسئول»
هغه خلک مسئول دي چه کار ئې د دغه کیږي
چه دا له خلک که دغه هم نه کوي شپه نه کوي

ګڼه (۷) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس (۱۲) (۱) کال

(۴) «ده علم او تحصیل» «سعید افغاني»

په علومو کښې ئې ښه قوی لاس درلوده ښتیا ده هغه کتابخانې نه چه اوس د نجم المدارس په لاس کښې ده معلومیږي چه دی ښه عمیق عالم او د مطالعې شائق و. دائې چه اخند زاده صاحب به د علماؤ سره په علمي بحثونه کول ده به همیش د علم د پاره د عمل اندازه کیله ده استاذان هم خلک ښه یادوي ده د استاذانو په سلسله کښې درس شاهي نه چه سړی مخ په پرمخ ئې په هدیره ده د هغو ځای خلک یو قبر ښئي وائي د اد اخند زاده صاحب استاذ تیرشوی او هیڅ ښه صاحب شخص ئې خلک یادوي وائي ملا نجم الدین اخند زاده صاحب ده زیارت ته راتللو ده استاذان په ننګرهار او سرحداتو او صوات او پیښور او شاید نورو ځایونو کښې هم تیرشوي وي کوم وخت چه دی د علم قال نه مخ په علم حال توجه برابروي د اوخت دده یوه بله دوره شروع کیږي دا په تواتر ثابته ده چه اخند زاده صاحب د صوات صاحب نه په حیات کښې د قادري شریفې طریقه وکړه او په دغه طریقه کښې تر ډېره درسونه کامل شو او د ماذوني مرتبې ته ورسید ده په صوات کښې ډیر وظایف کړي او د صوات صاحب په نزد نهایت منلي و که څه هم زمونږ دوره ده او د صوات صاحب په هغه وخت کښې د کرامت زیاتې قیصې شته که مونږ دوره پوهیږو په دغه دوره جنابان باتقوا او په هیڅ کښې تیرشوي عقیده لرونکي او د اوراد او وظایفو له پلوه تاثیرات شته دي مګر نه غواړم چه د قیصو د طبع یا یادکړو وائي ملا نجم الدین اخند زاده صاحب په خلکو د طریقې اجازه ورکوله نو ګرده په خلکو ترټولو زیات د طریقې اجازه ورکوله. نو زیات

«د تحول» «هیم کاکړ» په ممکناتو کښې د «د نهم ټولګي شاګرد»

قدرت د تحول او تطور کارخانې راچالانې دي. آن په آن ممکناتو کښې تغیرات او تبدلات پیدا کیږي. څوک پیدا که څوک فنا که. چا تر د خلکو او اجتماع د اصلاح لپاره رنګ رنګ مصلح د ډرونه او فکرونه عطا کا. چا تر دبلش د هلاک او فساد لپاره مهلک او فاسد فکرونه ورکا. په دغه مفکورو کښې بیا ځینې کامیاب او ځینې ناکام کا. ځینې د شخصي او یا اجتماعي خدمت لپاره د پرلو په پایو تر ورسوي. کله همدا بیا درسي تیت کړي چه د خاورو سره ئې برابر کړي. چا تر غټ غټ کارونه په غاړه کړي او چا تر واړه واړه. غټو باندې غټ مسئولیتونه او وړو باندې واړه مسئولیتونه. په خلکو کښې کله درسي تحول پیدا شي چه د مایوسیت مرتبې ته نژدې شي او کله بیا او ورو ورو بیرته مخ په لوړتیا روان وي او د په ډیره امید و نو مرکز شي او درسي نور. خو په هر تقدیر سره د قدرت او قادریت د دغه تحولات دي چه بشر د ناقص فکر د معلوماتو او ددوی په دې خبره چه یو لوی مقتدر شته د قانع کولو لپاره چالانې دي. په دغو تحولاتو کښې که فکر وکړای شي د بشر لپاره یو ننګ تربیت او تعلیم دی چه بشر په دغه لیاري سره لوړو منازلو ته رسیږي. تحول د یوې خوا د قدرت خیال پیدا کوي او د بلې خوا نه د کار کول او عدم مایوسیت او قوي عزم او ثبات لپاره مهم درس دی او همدا رنګه که د دغه تحولاتو کښې فکر وکړای شي د بشر لپاره د عبرت یوه لویه مجموعه ده «باقي په دوهم مخ کښې»

«پوښتنه» «د اداره»

مدرسه به څنګه مخکښې لاړه شي؟؟؟
یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

۱۳ - ځواب - عبدالرزاق «آسف»

مدرسه به هغه مخ په وړاندې لاړه شي چه د مدرسي ټول افراد د خپل مسلک په ریښتیا توقوي روان شي او ورته بد بینه نشي.

(۱۴) «ځواب» عبدالرحیم د نهم ټولګي زده کوونکی

زما په خیال د مدرسي مخ تګ د پاره دا ضرور ده چه د مدرسي ټول منسوبین د مدرسي قوانینو او اصول په ډېر شوق او ذوق سره عملي کړي او هیڅ یوئې بیګاړو پیټې ونه ګڼي تر څو د خلکو په سترګو کښې ښه او ورته راغب شي.

(۱۵) «ځواب» «سلطان عزیز» د اتم ټولګي زده کوونکی

زما په خیال د مدرسي د پرمختګ د پاره د عامې او خاصي طبقې سره رابطه او د بودیجې پراخوالی خورا مهم څیزونه بلل کیږي.

« تربیه » سید محی الدین « علوی » د اتم ټولګی زده کوونکی

د ځینو معلومه
او ښکاره خبره ده چه هیڅ عمل او فعل
له تربیې او ښوونې څخه لاس ته نه راځي
ځکه الهی قانون په دی جاري شوی دی چه
همیش ئې د بشر تربیه د پیغمبرانو په واسطه
سره کړې ده ترڅو بشر د هر راز مشکلاتو
نه مصئون او د صلاح او فلاح سره مخامخ
شي . زموږ هدف او مرام په نوموړي
موضوع کښی دا دی چه تربیه چون امر
ضروری او د واجباتو نه شمېرل کېږي
نو اول فالاول باید تربیه د عصر په مقتضا
کښی پوره د خیل او شتراک ولري ځکه
تربیه که د عصر ځای نه وي او بیا تر سره ځای نه
او مفاد وی نو د مربی سعیه او کوښښ
بې ځایه مصرف او بالآخر کوم ثمره نتیجه به
لاس ته نه شي راوستلی که موږ ده احادیثو
ته متوجه شو نو الله پاک سره د کمال قدرت
نه د عصر د ځای او تو پوره مراعات کړي دي
او هر وخت ئې د خلکو د طبیعت سره ښی
مجربي نسخي په عمل راځولی دی کله چه مرض
په سخت شوی هلته ئې قوی نسخه او کله چه مرض
مخ په ضعف راغلی په هغه مناسب ئې
نسخه په کار راځولی ده موږ باید د قدرت
د تربیې نه استفاده وکړو قدرت کوم
وخت چه بشر ما شوم ئې هلته مناسب ئې
دوره کتوب سره تربیه کړې بیا کله چه
انسان مرتبي د رشد ته ورسېږي نو د
رشد د حالت سره سم تربیه لېږل کېږي
خلاصه دا چه الله پاک د عصر د مقتضی
سره سم او د مرض د قوت او ضعف او د
انسان د طبیعت او حالت سره موافق
نسخي په کار راځولی نو موږ هم باید په غور
اساس د تربیې ځای وساتو . او دوم باید
چه په تربیه کښی اخلاقي جنبې ته پوره
موقع ورکړه شي او ښه اخلاق او بد اخلاق
باید وسنجول شي چه ښه اخلاق کوم او
نابوده اخلاق کوم دی زما په عقیده ښه
اخلاق هغه دی چه د شریعت د پاکې ځای ...

۳

او بد او بد هغه کاټ چه په نه وي ځکه په
شریعت کښی د الله (ج) ، او د رسول (ص)
ګټور ارشادات شته او دی کښی
شک نشته چه کوم اخلاق چه په دغه
اوره جاده او مستقیم چوکاټ کښی
داخل او برابر وی هغه د خلکو په ګټه
تمامیږي که بشر دقت وکړي بې د تعصب
[illegible]
او دریم درجه د تربیې په پاک او
سپېڅلی صحنه کښی مدار د عملی او فعلی
تقوی نظریات په کار او چول شی او
تقوی هم باید وپېژنو تقوی ځان ساتل
دی د ناوړه اعمالو او خوینو څخه او
تشبث کول دی په حمیده خویونو او ښو اعمالو
باندی [illegible] انسان باید د عقل د صحت مسا
نه د درس ورزئي ترڅو ښه او بد خوینو
او عملونو ورته ترخه شی او په دې تو
شي چه کوم د عمل [illegible] او کوم د ترک ور دی
د دې د حق سبحانه په فیصل کلام ښه روښانه
شوی دی . وما آتاکم الرسول فخذوه
وما نهاکم عنه فانتهوا =

« د لمري مخ پاتی »

غني د فقیر نه او روغ د ناروغ نه
او بالعکس او شل او ګوډ او ړند ونه په
د صحیحو خلکو او بالعکس او غټو مستو او ب
لیتونو د الأ د و اره مسئولیتونو د الأ د ځ
څخه له د دې نو د چه په دغه زنګ تحول
سره د یوی خوا نه عاطفه او صله رحمي
پیدا کېږي او د بلی خوا نه د هر یو ځا نته
فکر کیدلو تاثیر پیدا کوی په دغه موضوع
کښی که هر څو مره کتابونه ولیکل شی بیا هم لږ دی
لکن دا هم باید وویل شی چه که هر څوک
مسلمان او غیر مسلمان چه د عبرت په
سترګه دغه تولو کائناتو ته او د دوی
تحول او تطور تغیر او تبدیل ته په
عمیق نظر سره وګوری نو حتمی به ووایی
چه ربنا ما خلقت هذا
باطلاً سبحانک فقنا عذاب النار

(۱) « اقتراح » « سلطان عزیز » د اتم ټولګی زده کوونکی

د موضوع دوه جز نه ده
غواړم چه په دوا پو د اجزاؤ باندی څه ناڅه
رڼا واچوم د لمړی جزء په متعلق چه څنګه علماء
دی وپېژنو د اسی علما چه د اسلام د ارتقاع او د ارتقا
او د دین د پر مقابل د شخصی اغراضو نه تیر او همیشه
د احقاق د ما هو الحق او ابطال د ما هو الباطل
په حقله زیار وباسی . داسی علما چه د حق په
مقابل کښی د ضرورت په وخت کښی تن په تیغ او مشوره
وغواړي د خپل سر او مال څخه لاس اخلی . داسی
علما چه د خلکو په زړونو کښی ځای لري او په
صداقت او امانت موصوف د عامی خیر خوا هی
پلوی او طرفداري کوی . داسی علما چه د اسلام
د ترقی د پاره ځان هر ډول تکلیف ته ورکولی شی
داسی علما چه پوره حوصلې او صبر خاوندان
د یخوا نیو صلحاؤ د کارنامو څخه د خپل اطمینان
کار اخلی . داسی علما چه د فصاحت او بلاغت
مراعات کوی د عامی او خاصی طبقی په رو یه
پوره [illegible]
رفتار کوی . داسی علما چه نور ته د ښو لیار
ښیی او په خپله ئې هم عملی کوی . محض غږ نه بیا
او ترکول د لوی ندامت او غټ عذاب موجب
ګنی . داسی علما چه په ژبه او لاس او پښو
بلکه په ټولو اندامونو باندی د زړه د کومی
په صداقت او ښېګڼی سره خدمت کول غا
مستو او پیغور نه بولی . داسی علما چه سره د علم
والا د تحریر او تقریر په ثمره بار د محیط په ټولو
او ضاع لوړه او باخبر وی . داسی علما سره
خیر د جامعی په خیر کښی وینی او خپله ترقی
د جامعی د لوړتیا په ضمن کښی لټوی .
د څو مره علماؤ د پاره زما ضیاء لیدل دی چه د
دیو شخص د یا سینو [illegible]
ځای [illegible] مشکل دی . [illegible]
چه زما [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] الله تعالی د پاره ښی زیني ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

د وه ورځنۍ پاڼه

چلونکی د سعید افغانی « د نجم المدارس مدیر
مرستیال محمد زمان خان » د دولسم ټولګي شاګرد
اداره په هډه کښې
پته د ننګرهار نجم المدارس «

بې د رخصتی د ورځو هره
چارشنبه نشریږی

د اخبار د مدرسې جر پاتات بښیې او
اجتماعی، دینی، تربیوی، خیروني کوی
« امید ونه » « سعید افغانی »
د انغی کیده لیچه اول امید و نه دی پوره شی
دو مره ده چه بنه نیت او معقول د جاهل په کار ده

ګڼه (۸) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس (۱۹) (۱) کال

(۵) « دده تحصیل او علم او تصوف » « سعید افغانی »

هلهٔ ی صاحب عالم و مګر دا سی عالم نه چه علم ئې د عمل سره نه برابریده او یا د سرتښه ټوب نه بریٔ کار اخستلو او یاد کبر او غرور نه د یک عالم او یادا چه دده علم د روهامو او خرافاتو لویه مجموعه و او یا خدای ناکرده چه ده به دین د دنیا د پاره وسیله ګرځولی وی دی یو حقانی عالم و ده د اسلام دین پیژندلو دی په دې خبره پوهیده چه خلکو کښې باید د محبت او مودت اساس قایم شی دی دیا کار صوفی نه و او نه دلوبځ او صومعې طرفدار و دی یو اجتماعی شخصیت و ده هیش د نا وړه رسم او رواج سره مجادلې کړې خلک ئې د بې کارۍ او تنبلۍ نه خلاصول ·

« مصلح او مجاهد » « سعید افغانی »

وائي نجم الدین اخند زاده صاحب به د علماؤ سره زیات محبت کولو او ښه عالم به ئې زیات خوښوی د هغه وخت علماؤ به ده باندې د علمیت از میښتونه کړی و علماؤ دده نه پر لو پرلو پرلو ستانو او علومو لو بر تاو باریکه مسائیلو کښې پوښتنې کړې مګر ده سره د علمیت اندازه قوی وه د علماؤ د پوښتنو د پاره ئې ښه ځوابونه ورکړي دی د علماؤ په نزد ښه جید عالم ثابت شوی و نو ځکه ئې دی د دین د اقتدار او د دین د حمائی د پاره عصر لوی نا بغه شخصیت لیدلو ده علماؤ تربیه کول او علماؤ ته ئې د عمل درس ورکولو وائی نجم الدین اخند زاده صاحب به طالبانو ته هر کال په سلهاؤ پوستنی جوړولې او د بخشش په ډول به ئې ورکولې ده علماؤ د پاره خوړلو او پګړۍ پیدا کولې او د بخشش په قسم به ئې ورکولې د نجم الدین اخند زاده صاحب علمی بحثونه علمی موعظې او خطابې شې بانا ثیره یادیږی ده خلکوته د کونج او زاوی درس نه دی ورکړی ده خلکو ته دنیا پرداشان بده نه ده ظاهره کړې چه خلک دې دنیا ترک او کار دی نه کوی دی په دې خبره پوهیده چه د دنیا مذمت هم د دی د پاره دی چه باید مسلمان د دنیا د محبت اندازه و پیژنی د دسی نه چه د دنیا د محبت په وجه د خلکو حقوق تلف د رحم او عاطفی خیال و نه ساتی د دسی د دنیا نه چه هرج مرج پیدا شی د جنګ او قتل او قتال موجب و ګرځی او د دسی نه چه خلک په دنیا غره شی خپل خالق هیر کړی او د بلی ورځی غمه ور سره نه وی او کړنه دنیا د دی د پاره چه د هغان او د خلکو د خدمت او رفاهیت په مقصد وی بد نه بلکه پیدا کول ئې ثواب دی · نجم الدین اخند زاده صاحب حقیقی عالم و په دې خبره ښه پوهیده چه خنګه علماء ؟ ؟ ؟ دی په دې پوه و چه د خلکو د اصلاح د پاره څنګه علم په کار دی ته ئې د ملاحظه وه چه د وخت او زمان مراعات شته دی ده علماء په ځان را ټول کړل خلکو کښې ئې روح پوکړو مګر هیڅ تاسف دی چه دده دکار نقشه دده نه پاتی ورو ستینو خلکو بدله کړه په دی پوه نه شول چه اصلی سرچړوی په دې ښه پوه نه شول چه د نجم الدین اخند زاده صاحب مطلب څه و چا د خیال و کړو چه د اخند زاده صاحب سره د تسبو د شمار خیال و خوک په دی عقیده لاړل چه د وړې ورکول او ننګر مقصود دی چا دا [illegible] ورکړو چه [illegible] سبق خاد د عبا او قبا په کار ده چاسره دا سودا پیدا شوه چه څه د ساده خلکو په ورو [illegible] او [illegible] نه لول په کار دی [illegible] او چه ده چه چاد لنګر په نامه او چا د مسجد د جوړولو په هنګامه [illegible] د دی نامرچه د قوم او د دسی د دسی خیال می دی نارو نارها [illegible] حقیقی اسلام باندې هم پلګان کړل خدای خبر چه د دسی جنایات [illegible] او په [illegible] د پاک خدای په لوی دربار کښې [illegible] [illegible] زاده صاحب په مخلصانو کښې ښه پاک او پوه خلک هم [illegible]

[illegible] د خلکو اندازه موږ سره شته امید دی چه د هغوی د کارنامو تذکره [illegible] [illegible] او خپلو ګرانو لوستونکو د پاره ئې هغه په ډول وړاندی کړو

« د پوښتنه » « اداره »
مدرسه به څنګه مخکښې لاړه شی ؟ ؟ ؟ یو مختصر او معقول ځواب غواړو ·

(۱۶) - ځواب - محمد عظیم د دولسم ټولګی محصل
زما په ګمان د مدرسې د پرمخ تګ قوی عامل همدا دی چه د سړی تعلیمی کال د پاره چه د « سعید افغانی » له خوا کومه نقشه سنجول شوی د مدرسې د لوړتیا د پاره هغه شروع ترکومې اندازې چه شوی وی ښه او دلو د د پاره د مدرسې خیال قوی اسباب پیدا چه کړو شی په سږنی کال کښې د هغه مطلب ترسره شی ·

۱۷ - ځواب - شاه جهان د یوولسم ټولګی زده کوونکی
مدرسه به هله مخکښې لاړه شی چه د مدرسې منسوبین هسې افکار او نظریات ولری چه د خلکو افکار او نظریات اصلی ځانونه جلب او متوجه کړی یعنی اجتماعی حس ولری ·

۱۸ - ځواب - ګل محمد خان د اتم ټولګی
د مدرسې د ترقی د پاره صحیح طلاب روزل او پد کار آچول [illegible]

« خبرونه »

دنائب الحکومه مرستيال ښاغلی محمد ظريف
پر دوسی حال کښی چه د مرامنی قاضی ،
اداری مدير ، د نجم المدارس مدرس ښوونکی
شاگردان ، او د هلی ځینی سپين ږيری
او خلک حاضر وو په هغه کښی د نجم المدا
رس د مدرسی د نوی عمارة د تادرو ټاپه
ئی کیښود له د نائب الحکومه ښاغلی مرستيال
او د مرامنی قاضی په ځپلو ښاو کښی د
اسلامی علوم او د مدرسو د انکشافاتو په
باب د حکومت پا ملرنه څرگنده کړه مولانا
سعيد د مدرسی مدير د حکومت د
علاقه منده نه چه د ديني مدارسو
ئی لري د حاضرينو له خوا نه رضائيت
ښکاره کړه او وويل چه مونږ غواړو
چه د دی مدرسی د شاگردانو د روزنې
په واسطه اسلامی شريعت قوی وساتو

٣ لاس په صدقې سره ئې چپ او د چپ
لاس په صدقې سره ئې ښي لاس خبر دار
نه شي ترڅو ريا نه مخفي نشي چه پټ
شريک باطل کيږي . اوم هغه څوک
دی چه الله پاک په يوځانته ځای
کښی يادکړي او سترگی ئې او ښکی
توی کړي يعنی دی د خپل خدای د ج ،
د عدم اطاعت څخه په ژړا او هيش
تري په خوف او ترس کښی دی او وائی
چه آينده به بدکار نه کوم . د خپل
عمل د اصلاح د پاره د مخکښی شيانو
مراعات زيات ضروری دی ځکه چه
ولښتو مثل دی چه خپل عمل دلاری
مل دی حقيقت دادی چه ښه
عمل د ځان توښه ده او د
[illegible] تول سعادت ور
[illegible] تی لی دی .
[illegible] من الله [illegible]

پوه لنډه موعظه
« د نبوی حديث له ترجمې څخه »
محمد عمر ديوودم تيشم
تو تگی محصل

حضرت محمد صلی الله عليه وسلم فرمائی
اوه کسه دی چه په هغه سخته ورځ د جزا کښی
به د خدای د رحمت د سوري لاندې په آرام وي
چه بی له د رحم څخه د راتلبا او راحت بله کومه
وسيله نه پيداکيږی اول عادل پادشاه دی
چه د خپل سلطنت په وخت کښی مخرب کسان
د طبعی او ذاتی وظايفو څخه منع کړي او د رشوت
او نورو ناوړه او ناجائزه کار و ئې مخ نيوی
کړي وی او ده په وخت کښی د حقانيت او
عدالت او ازونه پورته او د مظلومانو دخولی
آه ورکه او د ونی مړوی او د هرچا د منزلت
په اندازه قدر او مراعات کاوه شي . دوهم
هغه ځوان دی چه د الله پاک په عبادت کښی
پورته او د خپل د ځوانۍ عمر ئې د خدای د ج ، په
مينه او محبت کښی تير کړی وی ځکه چه په دا سی
د جوش او حرارت وخت کښی د خدای اطاعت
او د گناهونو څخه ځان ژغورل او د نفس اداره
کول د پيغمبرانو خوئې دی لکه چه ويلی دی
در جوانی توبه کردن شيوهٔ پيغمبريست +
وقت پيری گرگ ظالم ميشود پرهيزگار . دريم
هغه څوک دی چه زړه ئې د مسجد پوری تړلی
يعنی دی جسماً که هرځای کښی وی مگر زړه ئې د
خدای پاک د عبادتځائی سره مربوط او پر
دی الله و کښی وی چه کله بیرته د لمانځه وخت
راشی چه ورته لاړشم . څلورم هغه دوه سړي
چه دوستی او دښمنی محض د خدای پاک د
رضا لپاره کوی يعنی پر دی نيت چه خدای ير
د راستا دوست دی ځکه زه دوستی ورسره
کوم او يا د راستا دښمن دی ځکه زه دښمنی ورسره
کوم . په دی کښی شک نشته کومه دوستی
چه د خدای د پاره وی هغه پیره خونده ده
مزه ئې لره او دوام داره وی او هغه دوستی
چه د کوم دنيوی مقصد په غرض وی بی نتيجی او
لنډه ورقع کيږی . پنځم هغه سړي دی چه د
غږ اوري ده وره نېمره پنځر چه ځا و نډه د نسب
او ځا ليښت وی او وی او وائی چه زه د
د الله پاک نه يعنی د نفس خوږ ماښ او د
[illegible] بلنه قبوله نکړی شپږم هغه څوک دی
[illegible]

« اقتراح »
(٢) « حبيب الرحمن »
د شپږم ټولگی زده کونکی

زما په خيال د غه موضوع
پيره اهم او دا دی د خيبرئې په شاو خوا کښی زما
مخکښی ډير نورو ملگرو ښه بيانات و کړل زه هم
د محض اشتراک لپاره غواړم چه په دی متعلق
کښی څه نا څه د علماو کم او کيف بيان کړم زما په
قامی فکر سره د ښکر علماو څواب دا دی چه علماو اول
بايد خپل ځان اصلاح کړی او بيا د نورو د خير او
بهبود د پاره کار و کړي او د ځکه چه دوی ته
وراثه د پيغمبرانو علیهم ويل شوی دی او پيغمبرانو
هر يو په خپل حيات کښی لمړی خپل ځان په تقوی
موصوف کړي او بيا ئې د نورو د ښه د پاره د خير او
د بهبود لاری سنجولی دی هميشه کړه په تکليف
هم ورته رسيدلی سره د هغې هم امر بالمعروف
او نهی عن المنکر ئې کړی دی نو څرنگه چه علماو د هغو
قايم مقام دی نو دوی ته هم د ا بايد دی چه د دی
وظيفه تر سره او د انجام کړي ترڅو په دوی باندی
په حقه سره د هغوی د وراثت کلمه صادقه شي
دا خو يوه مهمه وظيفه ده چه دوی ته تر غاړي
شوی نو دوی به هله په دی وظيفه موفق او
کامياب شي چه دوی په هغه برگزيده کيفياتو او
حسنه اخلاقو مکيف او موصوف شي چه سم د قانون
سماوی په لارښوونه او ارشاداتو باندی اول
په خپله عمل او بيا ئې نورو خلکو ته تلقين کړي
ځکه خدای تا خوا سته که يو عالم لمر مقتضی د دی
قانون نه په بله لار روان وی هغه نشي کولی چه
دا وظيفه سرته ورسوی او د ا ځکه چه د اغريب
خپله حيران او د ضلالت په کنده کښی پروت
دی نو بل به څنگه د اجک کړي د هغه علماو په
حقله چه خپل ځانونه اصلاح کوی او بل ته وائی
الله پاک فرمائی كبر مقتاً عند الله ان تقولوا
مالا تفعلون يعنی په نزد د الله پاک دا پيره لويه
گناه ده چه په خپله عمل نه کړی او بل ته ئې [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

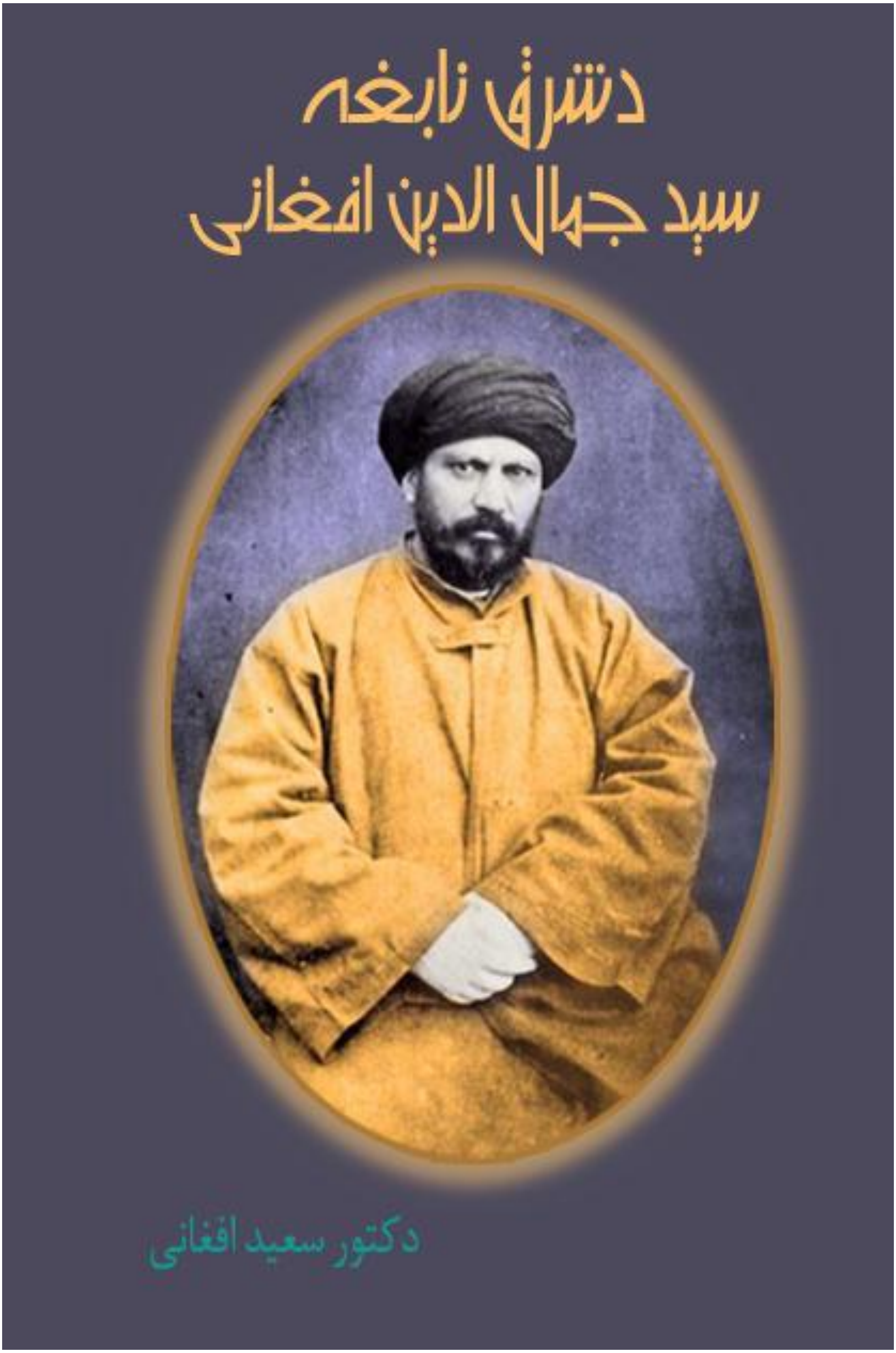

(c) ketabton.com: The Digital Library

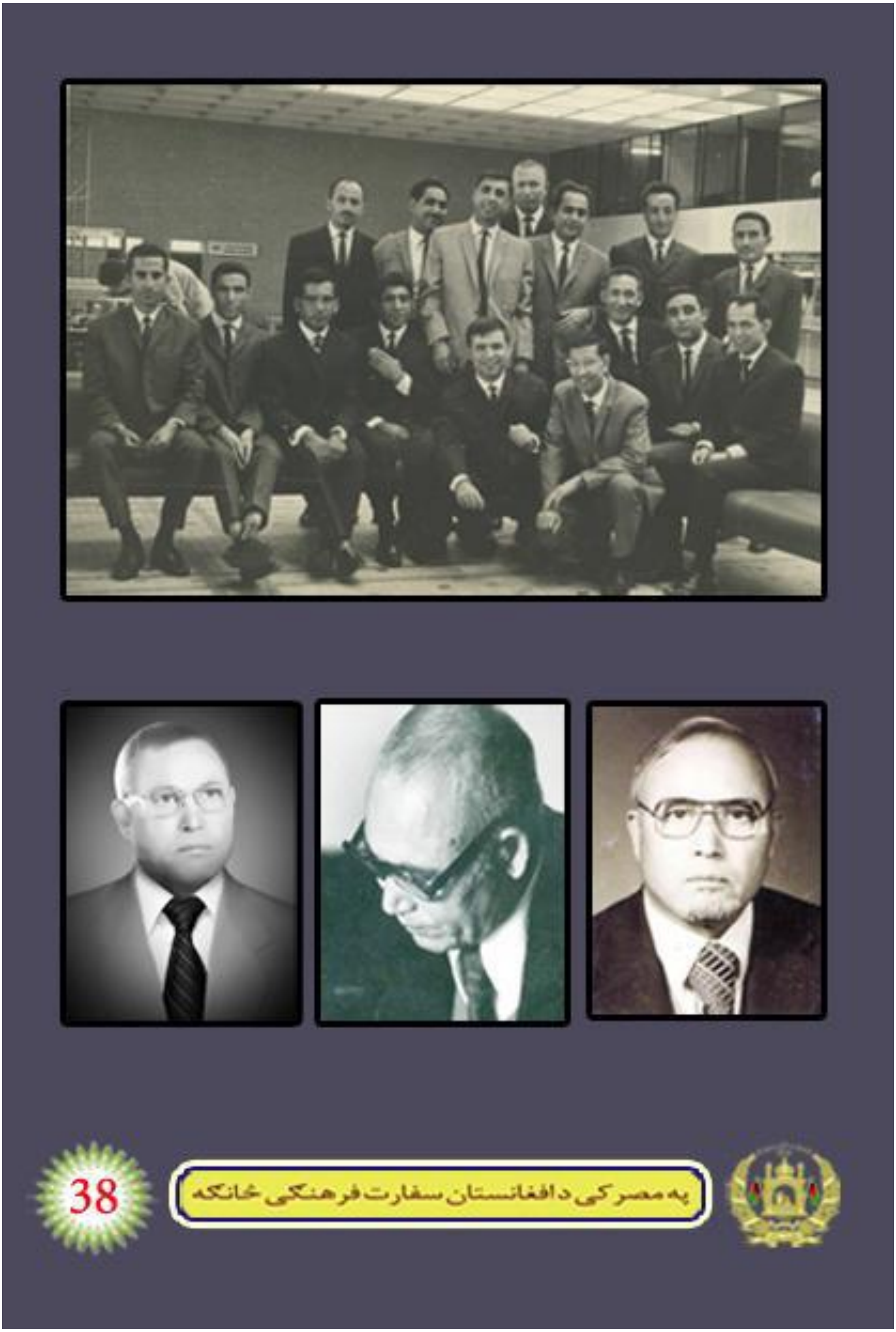

(c) ketabton.com: The Digital Library

په قاهرې کې د أفغانستان سفارت له خوا چاپ شوي کتابونه

1393ه1396 لمبرديز - لمصريز 2014ه2017 زيبرديز

1- سيد جمال الدين افغاني او د افغانستان نوميالي
2-أثر الإسلام فى العلوم و الفنون
3- دژ الموت
4- تعصب ويرانگر تمدن ها
5- نظرة عابرة إلى لغة البشتو
6- عربى عاميانه در حوالى بلخ (نخستين تحقيق)
7- العلاقات الأفغانية المصرية فى مرآة الوثائق و الصور
8- تاثير اسلام بر فلسفه و هنر
9- راز و نياز(المناجاة)
10- ملک شعراء أفغانستان؛ قارى عبد الله خان
11- صرخة عبر القرون و سبع قصص أخرى
12- الرد على الدهريين
13- كابل در پرده هاى تاريخ
14- بررسى فرايند نوستالژى در شعر استاد خليلى
15- لندى
16- آرامگاه بابر
17- ماهية المنظمات الدولية غير الحكومية
18- العلامة صلاح الدين السلجوقى (آراء و أفكار)
19- خوشنويسان
20- أفغانستان بين قرنين
21- سيد جمال الدين افغانى و نخبگان افغانستان
22- استراتيجيات المنظمات الدولية
23- افغانستان و اللغة العربية عبر العصور
24- د دين څو ستورى
25- د ادب څو ستورى
26- تنديسى بر چكاد آزادى
27- افراط در دين و زندگى
28- دور المنظمات فى حماية حقوق الإنسان
29- پښتو څنگه وروزو ؟
30- عديم شغنانى
31- ابن بطوطة فى افغانستان
32- الفقهاء اللمغانيون فى بغداد
33-علامه سلجوقى نويسندهء مقتدر و عاليمقام
34- المياه الافتراضية
35- العوامل المؤثرة فى عملية صنع القرارات
36- عاهلان و شعبان
37- گازرگاه مدفن پير هرات

(c) ketabton.com: The Digital Library

38- د شرق نابغه
39- حکایات و روایات
40- در مورد رساله‌ء نیچریه
41- سیرة النبی صلی الله علیه وسلم
42- تجلی الله فی الآفاق والأنفس
43- د اپین واټ
44- محمود طرزی رائد الصحافة الأفغانیة
45- دوازده جستار
46- د افغانستان د خلکو دجهاد ادبیات
47- کتابشناسی محمود طرزی
48- یادی از شهید مولانا عبید الله صافی
49- نقش محمود طرزی
50- آیین اختلاف در اسلام
51- دیباچه ها
52- خاورمیانه بعد از بهار عربی
53- متن اصلی رساله‌ء« نیچریه»
54- مولانا منصور انصاری
55- افکار شاعر
56 - احوال و آثار استاد عبد الحی حبیبی
57- یادداشت ها در تاریخ صنایع افغانستان
58- دوی تلپاتی خیری
59 – شاعر أفغانستان المعاصر ؛ الأستاذ خلیل الله خلیلی
60 – حقوق اساسی ، اداری و بین المللی در اسلام
61- از بلخ تا قونیه
62- افغانستان په نولسمې پېړۍ کې
63- افغان، افغانستان او اقبال
64- کلتور پوهنه
65- ترجمه‌ء معانی و تفسیرسوره‌ء کهف
66- السلاطین الغزنویون
67- معاهدة المودة و الصداقة
68- نیچریه د سید جمال الدین افغانی لومړنۍ چاپ شوی رساله
69- تجدید الفکر الدینی بین جمال الدین و إقبال
70- سده‌ء سید در روزنه‌ء سراج الأخبار
71- جاده‌ء افیون
72- پنج خطابه
73- آواز
74- حقوق زن در اسلام و غرب
75- رد المسح علی الجوربین .
76- مقالات الندوة العلمیة (مصریة فی بلاد الأفغان)
77- عبقریان او نوری قصی

(c) ketabton.com: The Digital Library

78- کابلیان و کابلستان
79- منتخب شعرونه
80- خاطرات ظفر حسن ایبک
81- فرمانروایان افغانستان
82- وقایع مهم افغانستان
83- شفیق له امامت نه تر صدارته
84- شفیق از ولادت تا شهادت
85- محمد موسی شفیق کتابات ، حوارات و خطابات
86- کویت؛ کشور کوچک با امکانات بزرگ
87- په پښتو ادب کې نوی شعر
88- محمد صلی الله علیه وسلم لوی پیغمبر
89- بگرام
90- بیدارگر عصر
91- نیچریه
92- دپروفیسور خدمتګار د چاپي آثارو لنډه پیژندنه
93- تأثیر فکر الأفغانی فی فلسفة إقبال
94- موسم هجرت سوی شمال
95- از قاهره به کابل
96- سرحد او افغانستان
97- گزیده هایی از سروده های جمشید شعله
98- روسي ادبي ستوري
99- رشوت
100- الإنجازات الثقافية
101- دیباچه های دیگر
102- د کرکې او کینې دیانت
103- نفی خشونت در فرهنگ اسلامی
104- مولانا منصور انصاری
105- دراسة موجزة عن العالم الدكتو رمحمد عمارة
106- حقوق بشر در شریعت اسلامی
107- اکبر نامه
108- الطرق الصوفية فی أفغانستان
109- التحول الديموقراطى و المشاركة السياسية للمرأة
110- نه به تعصب
111- تعصب د تمدنونو ورانوکی
112- السياسة الخارجية الأفغانية تجاه العالم العربی
113- د عربې نړۍ په وړاندې د افغانستان بهرنی سیاست
114- سیاست خارجی افغانستان در قبال جهان عرب

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

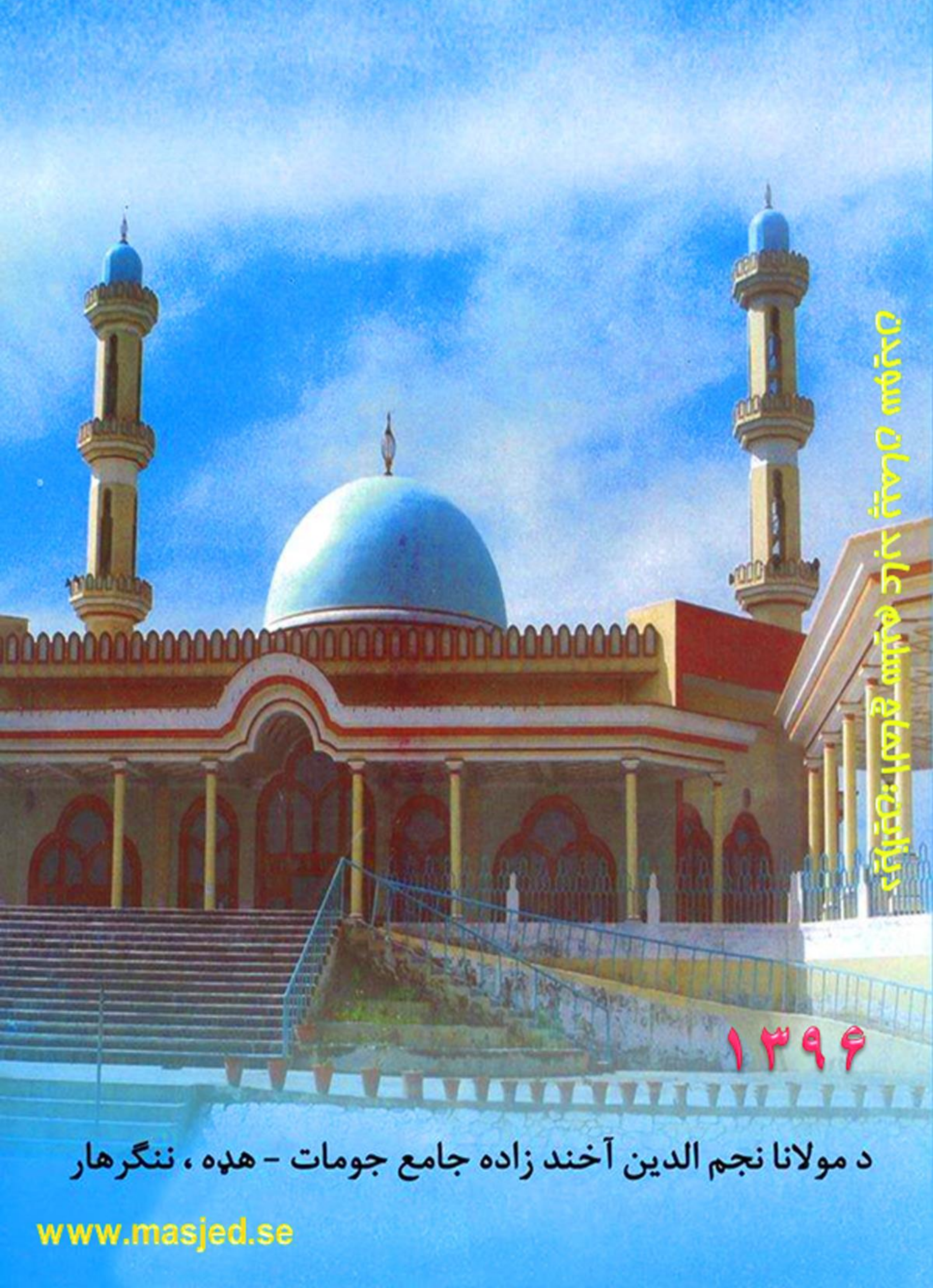

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library